

Ο ΦΑΝΟΣ
 ΤΗΣ
 ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ.
 ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ἐκδιδόμενον κατὰ μῆνα.

ΕΤΟΣ Α'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Β.

ΜΑΙΟΣ.

Νεκρολογία.

Ἀπαρηγόρητον πένθος καὶ ὀδυνηρὰ θλίψις κατεσπάραξε τὰς εὐαισθήτους ψυχὰς τοῦ καλοῦ καὶ ἐναρέτου ζεύγους τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Κυρίου Τωμαζῆ Ῥάλλη καὶ τῆς Κυρίας συζύγου του κατὰ τὴν 12 τοῦ παρελθόντος Ἀπριλίου. ἡ μόνη θυγάτηρ αὐτῶν ἡ χαριτόβρυτος Ἰουλία, γεννηθεῖσα ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 12 Αὐγ. 1834, καὶ διατριβουσα ἤδη δύο ἔτη πρὸς ἐκπαίδευσίν τῆς εἰς Μασσαλίαν, ἀφηρηπάγη ἀπὸ τὰς γλυκυτάτας ἐλπίδας των μετὰ ἐνδεκαήμερον ἀσθένειαν ἐγκεφαλιτικοῦ πυρετοῦ, μεταβάσα εἰς τὰς Οὐρανίους μονὰς τὴν 27 Μαρτίου τοῦ τρέχοντος ἔτους ὥραν ἐβδόμην πρὸ τῆς Μεσημβρίας εἰς Μασσαλίαν περὶ τὸ δέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας τῆς.

Συγγενείς, φίλοι, ὁμογενεῖς, ξένοι καὶ ὄλοι ἀπαξάπαντες οἱ κάτοικοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως συμμετέσχον τῆς ἀπαρρυθίτου πικρᾶς θλίψεως τοῦ Κυρίου Ῥάλλη καὶ τῆς συζύγου του, καὶ ἀπέδωκαν εἰς αὐτοὺς διὰ τῆς γενικῆς κατηφείας των καὶ συλλυπησέως τὸν εἰς τοὺς ἐναρέτους καὶ εὐεργέτας τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ χρέος ἀείποτε ἀποδιδόμενον δίκαιον φόρον τῆς γενικῆς ἀγάπης καὶ συμπαθείας τοῦ Κόσμου, τὸν μόνον πανηγυρικὸν τοῦ δικαίου, τὴν μόνην Οὐράνιον παραμυθίαν, τὴν ὁποῖαν ὁ ὕψιστος παρεχώρησεν εἰς τὸν ἐνάρετον θνητὸν ἐπὶ ταύτης τῆς γῆς τῶν βασάνων καὶ θλίψεων.

Αὐτοσχέδιος ἐπιτάφιος λόγος ἐκφωνηθεὶς εἰς
Μασσαλίαν ὑπὸ Ἰωάννου Ἰσιδώρου Σκυλίτζη
κατὰ τὴν κηδείαν τῆς κυρίας Ἰουλίας θυγα-
τρὸς Τωμαζῆ καὶ Μαρουκῶς Ῥάλλη.

Τὰ δάκρυα τὰ συνοδεύοντα εἰς τὸν τάφον τοὺς νεκροὺς εἶναι ὁ οἰκτιρμὸς τῶν ζώντων πρὸς τὸν παύσαντα τοῦ ζῆν.

Εἶναι ἡ προσφορὰ τῆς φύσεως, ἥτις ἀκόμη συντηρεῖται πρὸς τὴν φύσιν, ἥτις ἤδη ὑποκύπτει εἰς φθοράν.

Εἶναι ἴσως καὶ ἡ συναίσθησις τοῦ ὅτι ὑποκείμεθα καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτὴν ἐκείνην τὴν συμφορὰν, εἰς τὴν ὁποῖαν ὑπέκυψε τὸ ὅμοιον μετ' ἡμᾶς πλάσμα.

Ὡς τοιαῦτα, τὰ δάκρυα εἶναι ἡ ἀγνωτέρα ὑλικὴ προσφορὰ ἐκ τῶν ὄσων δύναται νὰ πράξῃ ἀπ' ἑαυτοῦ ὁ ἄνθρωπος.

Ἀλλὰ τὰ δάκρυα τὰ συνοδεύοντα εἰς τὸν τάφον τοὺς νεκροὺς ἤθελαν εἶσθαι ἀνεξάντλητα εἰς τὸν θάνατον φιλότατων μας, ἠθέλαμεν μένει ἀπαρηγόρητοι, ἂν ἡ θρησκεία δὲν μᾶς ἐδίδασκεν ὅτι ὑπάρχει πέραν τῆς παρούσης ζωῆς ἀφθαρσία, ἀθανασία, αἰ-

διότης ὅτι δύναται μὲν ὁ ἥλιος νὰ δύσῃ εἰς τὸν αἰσθητὸν ὀρίζοντά μας, ἀνατέλλει ὁμως εἰς ἄλλον ὀρίζοντα· ὅτι δύναται μὲν νὰ κλεισθῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ μας ἐπὶ γῆς, ἀνοίγονται ὁμως εἰς φῶς ἄλλο, καὶ φῶς ἀνεσπερον.

Τοιοιούτῳ δίδομεν τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν εἰς τοὺς τεθνεώτας, τελευταῖον ἀσπασμὸν ἐπὶ γῆς, καὶ ἐπὶ τῇ πεποιθήσει τοῦ νὰ τοὺς συναντήσωμεν εἰς τελειότερον κόσμον, τοὺς στερούμεθα μετροῦντες τὸ διάστημα τῆς στερήσεώς των πρόσκαιρον καὶ ἀνεκτὸν, ὡς τὸ διάστημα μιᾶς μεσολαβούσης νυκτὸς. κατὰ φυσικὸν λόγον πᾶν ὅτι φθίνει ἐπισύρει τὴν συμπάθειάν μας.

Ὁ ἥλιος ὅταν ἀνατέλλῃ, μειδίασμα, ἀλλ' ὅταν δύῃ, μελαγχολία διαχύνεται εἰς τὰ ὄντα.

Τὸ ἔαρ μᾶς κατασταίνει φαιδρὸς, ἀλλὰ τὸ φθινόπωρον μᾶς φέρει εἰς σκυθρωπότητα.

Ἄνθος γεννᾶται, χαρὰ γεννᾶται, ἀλλὰ τὸ ἄνθος μαραίνεται, καὶ ὅπταν μάλιστα, καθὼς συμβαίνει πολλάκις, πρόωρα ἐξανθήσῃ, ὅταν τὸν ἄνθρωπον νέον ἔτι τὸν στερούμεθα, τότε καὶ τὸ ἄνθος καὶ ὁ ἐν ἄνθει τῆς ἡλικίας ἄνθρωπος ἐπισύρουσι περὶ σότερον τὰς συμπαθείας μας.

Ἐπομένως εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τῷ ὄντι καρδιαγωγιάτος, ἂν ὄχι καὶ σπαραξικάρδιος, ὁ θάνατος παιδίου.

Δι' ἔν ἐσπαργανωμένον βρέφος ἴσως δὲν ἠθελεν ὑγρανθῆν παντάπασι δ' ὀφθαλμὸς μας, ἠθελεν αὐτὸ μᾶς φανῆ κάλυψ τοῦ, τοῦ ὁποίου μᾶς ἦτον ὄλος διόλου ἀγνωστον, οὐδὲ τὴν θεωρίαν του ἠδυνάμεθα νὰ προμαντεῦσώμεν, οὐδὲ τὴν ὁσμὴν του.

Ἄλλ' ἄνθος, τὸ ὁποῖον ἤρχισεν ἤδη ν' ἀναπτύσσεται!

Ἄνθος, τοῦ ὁποίου τὴν γλυκυτάτην ὁσμὴν ἠσθάνθημεν ἤδη!

Ἄνθος, ἡ ὕψις τοῦ ὁποίου ἐμαρτύρει τὸν αἴθριον καὶ εὐδαίμονα οὐρανὸν ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἐβλάστησεν.

Ἄνθος ἀπαλὸν, μελιχίον καὶ εὐβαλὲς, ὁποῖον ἦτον ἡ μικρὰ

κόρη, τὴν ὁποίαν ἐνώπιόν μας ἔχομεν ἤδη νεκράν, ὅποιον ἐνὶ λόγῳ ἦτον ἡ Ἰουλία!!!

Ἰπέκυφεν, ὑπέκυφεν εἰς τὴν ἀνεξερύνητον τύχην τῶν μικρῶν ἀγγέλων, τοὺς ὁποίους ὁ θεὸς στέλλει ἐνίοτε ἐπὶ γῆς, ὡς ἀκτίνας τῆς χάριτός του, καὶ πάλιν ἐνωρὶς τοὺς ἀποστερεῖ.

Ἰπέκυφεν εἰς τὸ ἄδυτον μυστήριον, τὸ λύπην μὲν ἡμῖν προάγον, τὴν ἀθανασίαν δὲ ἐκάστοτε διαδηλοῦν.

Κατὰ τοιαύτης ὑπερτάτης βουλήσεως, ἐξ ὑπερτάτης καὶ ἀνεξερευνητοῦ σοφίας πηγαζούσης, τί δυνάμεθα οἱ καθόλα ἀσθενεῖς θνητοί;

Τὶ κατὰ τοιαύτης ἀνεκκλήτου ἀποφάσεως;

Ὁ θεὸς ἠβουλήθη ν' ἀνακαλέσῃ ἐν ἑκ τῶν πνευμάτων του, ἔκλεξε καὶ ἀνεκάλεσε τὴν Ἰουλίαν!

Αὐτὸς τὴν ἔδωκεν εἰς τὴν γῆν, εἰς τοὺς γονεῖς της, αὐτὸς τὴν στερεῖ ἀπὸ τὴν γῆν, ἀπὸ τοὺς γονεῖς της.

Αὐτὸς τοὺς ἔχαροποίησε δωρήσας, αὐτὸς τοὺς τὴν ἀποστερεῖ ἀνεξιχνίαστα τὰ μυστήριά του καὶ ἡ δικαιοσύνη του ἀπέραντος.

Ὅχι Ἰουλία! οἱ σπαραγμοὶ τῆς Συναμίτιδος δὲν ἐπανεφέρουν τὴν ζῶν εἰς τὸν ἀποθανόντα μονογενῆ της.

Τὸ δάκρυ τῆς ἰδίας σου μητρὸς σταλάζον ἐπὶ τῶν λευκονόμων ἀπὸ τοὺς δωροφθόρους τοῦ θανάτου δακτύλους χειλέων σου καὶ ἀρδεῦον αὐτὰ δὲν ἠθελε τὰ ἐνστάξει νέαν ζωὴν.

Οὐδὲ τὸ ἔμπλεον ἀνεκκαλήτου, ἀφάτου, ἀνεκτιμήτου στοργῆς βλέμμα της, ἠθελε δυνηθῆ νὰ ἐμποδίσῃ τὰ βλέφαρά σου τοῦ νὰ κλεισθῶσιν.

Οὐδὲ τὸ πῦρ τοῦ φιλήματος τοῦ πατρὸς σου νεκρασπαζομένου σε ἠθελεν ἀναλύσει τὸν πάγον, τὸν ὅποιον ὁ θάνατος παρεϊσήγαγεν ἐντὸς τῶν φλεβῶν τῆς καρδίας σου.

Τοὺς ἀφίνεις καιρίαν πληγὴν, πληγὴν εἰς τοὺς γονεῖς σου, πληγὴν καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς, οἵτινες ὄχι ὀλιγώτερον γονέων σὲ περιέθαλψαν, ὦ Ἰουλία!

Πλὴν μήπως σὺ τὸ ἠθέλησας; ἤκουσες τὴν φωνὴν τοῦ Πλάστου σου.

Περιστερά.

Περιστερά, ἀφῆκες τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος!

Ἀνέπτῃς, τοὺς λεγεώνων Ἀγγέλων ὕμνους ἀκούουσα, καὶ ἔσπευσες νὰ ψάλλῃς τὸν τρισάγιον μαζὴ των. ἔσο εἰς τὰς φάλαγγας των ἀξία των σύντροπος.

Ἐν μύροις, ὦ τέκνον, σὴ ψυχῇ, χαῖρε!!!

Ἐπιτύμβιον εἰς τὴν Ἰουλίαν Τωμαζῆ Ῥάλλη.

Ἰουλία! ὡς τὸ ἄνθος τρυφεροῦ ὠραίου κρίνου,

σκληρὸν δρέπανον προῶρου σὲ ἐθέρισε θανάτου.

Πρὶν τὰς θλίψεις νὰ γνωρίσῃς τῆς ζωῆς τῆς ἀνθρωπίνου,

ἐγκατέλειπες τὸν κόσμον καὶ τὰ μάτια καλὰ του.

Ἄλλὰ σὺ μὲν μετ' ἀγγέλων ἄγγελος ἀγνὴ παρθένος,

συγχορεύεις, ἀπολαύεις ἀθανάτους εὐφροσύνας,

Εἰς τοὺς φιλοστόργους ὅμως τοὺς γονεῖς σου παρακαίρως,

Θλιβερὸν ἀφῆκες πένθος καὶ φαρμακερὰς ὀδύνας.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 14 Ἀπριλίου 1844.

ὑπὸ ἱ. Π.

Πολιτικά ιστορία της νήσου Χίου
κατὰ τοὺς ἐσχάτους αὐτῆς χρόνους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Κάτοικοι Ἰλίου τῆς νήσου — Εἶδος τῆς Κυβερνήσεώς των
— Συνελεύσεις — Δημογεροντία — Πο-
λίτευμα — Αστυνομία.

Ἡ πόλις καὶ τὰ χωρία τῆς νήσου Χίου περιεῖχον κατὰ τὸ 1820 ἑκατὸν δεκαεπτὰ χιλιάδας ψυχὰς χριστιανῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, χιλίους περίπου τῆς Δυτικῆς, ἄλλους τόσους Τούρκους, καὶ ἑκατὸν περίπου ψυχὰς Ἑβραίων. Ἐκ τούτων ἡ μὲν πόλις περιεῖχεν 25000 ψυχὰς, τὰ δὲ χωρία τῆς ἐξηκοντατῆσάρα τὸν ἀριθμὸν 95 σχεδὸν χιλιάδας.

Ἡ πόλις κειμένη εἰς τὸ παραθαλάσσιον περιεῖχε 2580 οἰκίας Χριστιανῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ δόγματος, καὶ ἦτο διηρημένη εἰς τρία τμήματα, τὰ ὁποῖα ὀνομάζοντο Ἀδελφότητες, καὶ εἶχον δύο ὀνομασίας· τὴν μίαν ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ μέρους (ἣτις ἦτο καὶ ἡ ἐπικρατεστέρα), καὶ τὴν ἄλλην ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς πρωτεύουσῆς αὐτῶν Ἐκκλησίας· ταῦτα δὲ ἦσαν ἡ Ἀπλωταρία ἢ ἡ Ἀδελφότης τῶν Ἁγίων Βικτόρων ὁ Ἐγκρημνός ἢ ἡ Ἀδελφότης τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων, καὶ τὸ Παλαϊόκαστρον ἢ ἡ Ἀδελφότης τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. αἱ δὲ τρεῖς Ἀδελφότητες ὑποδιαιροῦντο εἰς τεσσαράκοντα ἑπτὰ ἐνορίας, ἐχούσας ἑκάστη ἀνά μίαν Ἐκκλησίαν, ἐξηρητημένην ἀπὸ τὴν ἀδελφότητα τοῦ τμήματος αὐτῆς (*). εἰς τὰ πρῶτα δύο τμήματα κατέκουν οἱ

(*) Τὸ ὑπέμετρον πλῆθος τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς νήσου Χίου εἶλετο φαίνεται τὸν ἀρχὸν ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς Βενιῶν καὶ Γενοβιῶν, ὅτε τις

εἰπατρίδας καὶ οἱ λοιποὶ ἔμποροι τῆς νήσου, εἰς δὲ τὸ τρίτον ὅλοι οἱ τεχνῖται καὶ ἐργαστηριάρχαι. Οἱ Χριστιανοὶ τοῦ Δυτικοῦ δόγματος ἦσαν συνοικισμένοι χωριστὰ ἀντικρὺ τοῦ φρουρίου εἰς τὸ μέρος τὸ ὀνομαζόμενον Φραγγοπαροικία. Οἱ δὲ Τούρκοι πλὴν ὀλίγων τινῶν οἰκούντων πλησίον τῶν Χριστιανῶν τοῦ Δυτικοῦ δόγματος, καὶ τινῶν ἄλλων εἰς τὸ προάστειον τὸ ὀνομαζόμενον Ἀτζική, κατέκουν ὅλοι ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ὅπου συνέκουν καὶ οἱ Ἑβραῖοι· ἡ δὲ ἀγορὰ καὶ τὰ ἐργαστήρια παντὸς εἶδους ἦσαν ὅλα εἰς ἑχωριστὸν μέρος πλησίον τῆς θαλάσσης πρὸ τῆς πόλεως.

Ὡς δὲ πρὸς τὸ εἶδος τῆς ζωῆς οἱ Χίοι διηροῦντο εἰς ἐμπόρους, ἐργαστηριάρχας, τεχνῖτας, ναύτας καὶ γεωργούς. Οἱ εἰπατρίδας καὶ οἱ λοιποὶ σημαντικώτεροι κάτοικοι τῆς πόλεως ἦσαν ἔμποροι ὁ λαὸς ἐργαστηριάρχαι, τεχνῖται καὶ ναῦται· οἱ δὲ κάτοικοι τῶν χωρίων ναῦται καὶ γεωργοί.

Ἡ ὑπεράτη Ἀρχὴ τῆς νήσου ἐνεχειρίζετο μὲν εἰς Διοικητὴν Ὀθωμανὸν στελλόμενον ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις ὅμως πραγματικῶς δὲν εἶχε τὴν διοίκησιν τοῦ φρουρίου, τὴν διαίωμα τῶν εἰσοδημάτων τοῦ τελωνείου, καὶ τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ νᾶ παραλαμβάνη παρὰ τῶν Χριστιανῶν δημογερόντων καὶ νᾶ στέλλη εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸν προσδιορισμένον ἐτήσιον φόρον τῶν κατοίκων ὅλης τῆς νήσου, πλὴν τῶν Μαστιχοφόρων καὶ τριῶν ἄλλων χωρίων. ὁ δὲ φόρος οὗτος συνίστατο ἀπὸ 150,000 τουρκικὰ γρόσια, ἐμπέριεχομένης καὶ τῆς τιμῆς τῶν προβάτων καὶ τινῶν ἄλλων ζωοτροπιῶν διδομένων κατ' ἔτος ὡς δῶρον

εἰσέξην ἐκεῖ τὴν συνθήκην τοῦ νᾶ ἔχῃ ἕκαστος σημαντικὸς πολίτης τὸ ἰδιαίτερον Παρακλησιῶν του· διάφοροι αἰτίαι προσηνύθησαν ἀκολούθως τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἐκκλησιῶν, εἰς βαθμὸν ὥστε κατὰ τοὺς ἐσχάτους χρόνους ἡ πόλις, τὰ προάστεια καὶ τὰ χωρία τῆς Χίου περιεῖχον περίπου πεντακοσίας Ἐκκλησίας.

εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν Αὐλὴν· κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις τῆς νήσου ἐξήρτητο ἀπὸ τοὺς κατοικοὺς Χριστιανοὺς, οἵτινες πολλάκις ἐπροκάλουν τὴν παῦσιν καὶ αὐτοῦ τοῦ παρὰ τῆς Ὀθωμανικῆς Ἀρχῆς στελλομένου Τούρκου Διοικητοῦ διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀντιπροσώπων αὐτῶν, ὡσάκις ἡ διαγωγὴ του δὲν ἦτο σύμφωνος μὲ τὰ κοινὰ τῆς νήσου συμφέροντα, ἢ ἠνόχλει τὰ ἀτομικὰ δικαιώματα καὶ τὴν ἡσυχίαν τινὸς τῶν κατοίκων αὐτῆς· τὸ δὲ εἶδος τῆς Κυβερνήσεως τῆς νήσου ἦτο σύμμικτον Ἀριστοκρατικὸν συνιστάμενον ἀπὸ τὴν Δημογεροντίαν, καὶ ἀπὸ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν συγκεκροτημένην ἀπὸ τεσσαράκοντα Εὐπατρίδας, οἵτινες ἦσαν ἐκ τῶν προὑπαρξάντων Δημογερόντων ἐκ τῶν δύο πρώτων Ἀδελφοτήτων, καὶ ἦσαν ἰσόβιοι ὡς οἱ σημερινοὶ πολυθρύλλητοι ἰσόβιοι Γερουσιασταὶ τῆς συνταγματικῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ συνέλευσις τῶν εὐπατριδῶν ἐκλεγεν ἐτησίως τοὺς πέντε Δημογερόντας ἕνα ἐξ ἐκάστης Ἀδελφότητος τῶν Χριστιανῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ δόγματος, καὶ δύο ἐκ τῶν Χριστιανῶν τοῦ Δυτικοῦ, καὶ τὸν Δημόσιον Ταμίαν. ἡ δὲ ἐκλογή ἐκτελεῖτο κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον: τὴν τριακοστὴν τοῦ Ἰαννουαρίου μηνὸς συνήρχοντο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Φωτίου οἱ εὐπατρίδαι, καὶ ἐψήφισον δέκα Ἐκλεκτορας τῶν Δημογερόντων, λαμβανομένους ἐκ τῶν μελῶν τῆς συνελεύσεως· οὗτοι ἐκλείοντο τὴν ἐπαύριον εἰς τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν μετὰ τῶν παλαιῶν Δημογερόντων, ἔχοντες ἕκαστος ἔγγραφον κατάλογον τῶν ὀνομάτων ὄλων ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἐνόμιζεν ἱκανοὺς εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς Δημογεροντίας, καὶ ἀφ' οὗ ὠρκίζοντο ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων εἰκόνων ὅτι θέλει παραβλέψουσιν ὅποιανδήποτε ἰδιωφελίαν, φιλίαν καὶ συγγένειαν εἰς τὴν ἐκλογὴν ἐκείνων εἰς τοὺς ὁποίους ἡ πατρις ἔμελλε νὰ ἐμπιστευθῇ τὰ συμφέροντά της, καὶ ὅτι δὲν θέλει ἀποσιωπήσῃσι κατὰ χάριν τὰ προτεβήματά τινος συγγενοῦς ἢ φίλου τῶν ἀξίου τῆς Δη-

μογεροντίας, συνεσκέπτοντο καὶ ἀνέκρινον τὴν διαγωγὴν, τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς περιστάσεις ἐκάστου τῶν καταγεγραμμένων, καὶ ἐκλεγον ἀντὶ ἑνὸς τέσσαρας ἐξ ἐκάστου Μέρους. Ἐὰν δὲ τις τῶν ἐκλεκτόρων ὑποπτεύετο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὅτι ἐνεργεῖ φιλοπροσώπως, ἐπροστάζετο ἀπὸ τοὺς λοιποὺς νὰ παραμερήσῃ, καὶ νὰ σταθῇ σιωπῶν ἔμπροσθεν τοῦ τεμένους τῆς Ἐκκλησίας· ἀκολούθως κατέγραφον εἰς λαχνοὺς τὰ ὀνόματα τῶν τεσσάρων ἐκλεχθέντων ἐξ ἐκάστου μέρους, καὶ ἐπὶ τέλους ἀπεφασίζετο διὰ λαχνῶν εἰς ἐξ ἐκάστης τετράδος· τότε ἠνοίγοντο αἱ θύραι τῆς Ἐκκλησίας, εἰσῆρχοντο καὶ οἱ λοιποὶ Εὐπατρίδαι, ἔφερον ἀμέσως ἐκεῖ καὶ τοὺς νεοεκλεχθέντας Δημογερόντας, καὶ ὅλοι ὁμοῦ ἐπορεύοντο εἰς τὸ κατάλυμα τοῦ Τουρκικοῦ Διοικητοῦ, προηγουμένων τῶν παλαιῶν δημογερόντων, οἵτινες παρίστων εἰς αὐτὸν τοὺς νέους αὐτῶν Διαδόχους, διὰ νὰ ἐπικυρωθῶσι κατὰ τὰς νομικὰς διατυπώσεις τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως, μετὰ ταῦτα μετέβαινον πρὸς τὸν Μητροπολίτην, ὅστις ἀνεγίνωσκεν εἰς τοὺς νέους Δημογερόντας τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐχὴν, καὶ ἐκείθεν ἐπέστρεφον εἰς τὸ δημόσιον κατάστημα τῆς Δημογεροντίας, προηγουμένων τῶν νέων Δημογερόντων, καὶ ἐπομένων τῶν προκατόχων αὐτῶν καὶ τῶν εὐπατριδῶν, καὶ παρακολουθοῦντος πλήθους λαοῦ· τὴν δὲ ἐπαύριον ἦτοι εἰς τὰς δύο Φευρουαρίου οἱ νεοεκλεχθέντες Δημογερόντες ἐκηρύττοντο ἀπὸ τοῦ Ἄμβωνος παρὰ τῶν δημοσίων Ἱεροκηρύκων εἰς τὰς τρεῖς Ἀδελφότητας τῆς πόλεως, ὁμοίως καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας ὄλων τῶν χωρίων τῆς νήσου, καὶ ἐκ τῆς τρίτης τοῦ μηνὸς παρελάμβανον παρὰ τῶν προκατόχων αὐτῶν τὴν διεύθυνσιν τῶν κοινῶν πραγμάτων μόνον δι' ἓν ἔτος.

Εἰς τοὺς ἐκ τῶν δύο πρώτων Ἀδελφοτήτων Δημογερόντας οἵτινες προέδρευον τῶν δύο ἄλλων ἐνεχειρίζοντο ὅλοι οἱ λογαριασμοὶ καὶ τὰ δημόσια ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα ἐφυλάττοντο ὑπὸ ἰδιαιτέρου διαβίου Γράμματέως, εἰς δὲ τὸν δημόσιον Ταμίαν τὸ ταμεῖον τῶν

χρημάτων τῆς Πολιτείας. οὗτοι ἐφρόντιζον περὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων, παρέδιδον εἰς τὴν Τουρκικὴν Διοίκησιν τὸν προσδιωρισμένον δι' ὅλην τὴν νῆσον φόρον, διέταττον τὴν δημόσιον εὐταξίαν, ἠγρύπνουσαν εἰς τὴν ἠθικὴν διαγωγὴν τῶν κατοίκων, καὶ ἐδίκαζον ὅλας τὰς μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰς, μὴ ἐξαιρουμένων μηδὲ τῶν Τούρκων εἰς τὰς μετὰ Χριστιανῶν διαφορὰς αὐτῶν, δικαζομένων καὶ τούτων ὑπὸ τῆς Δημογεροντίας, ἐνώπιον τῆς ὁποίας πάντες ἦσαν ἰσότιμοι καὶ ἀπελάμβανον τὴν αὐτὴν ὑπεράσπισιν τῶν νόμων, χωρὶς τὴν παραμικρὰν διακρίσιν τοῦ Τούρκου ἢ Ἑβραίου ἀπὸ τῶν Χριστιανῶν, τοῦ πτωχοῦ ἢ ἰδιώτου ἀπὸ τῶν πλούσιων ἢ ἄρχοντα, καὶ τοῦ ξένου ἀπὸ τῶν πολιτῶν.

Ἡ Δημογεροντία συνεκάλει τὴν συνέλευσιν τῶν Ἐυπατριδῶν, διὰ νὰ συσκεφθῇ μετ' αὐτῶν περὶ τῶν σημαντικωτέρων ὑποθέσεων. αἱ ἀποφάσεις κατεγράφοντο τακτικὰ εἰς τὸν Κώδικα τῶν χρονικῶν τῆς Χίου, ἐδημοσιεύοντο δὲ καὶ ἐκτελοῦντο ὑπὸ τῆς Δημογεροντίας. Οἱ ἐκ τῆς Ἀπλωταρίας καὶ τοῦ Ἐγκρηνοῦ Ἐυπατρίδαι δὲν ἠδύνατο ν' ἀναγορευθῶσι δημογέροντες εἰμὴ μίαν καὶ μόνην φορὰν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς τῶν οἱ δὲ τοῦ Παλαιοκαστροῦ καὶ οἱ τοῦ Δυτικοῦ δόγματος ἐκλέγοντο καὶ δευτέραν καὶ τρίτην φορὰν μετὰ παρέλευσιν τινῶν ἐτῶν ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῶν δημογεροντίας.

Τὰ πολιτικὰ δικαιώματα τῶν Προυχόντων καὶ τοῦ λαοῦ ἐκἀνονίζοντο διὰ τοιοῦτου καταλλήλου καὶ δικαίου Πολιτεύματος, ὥστε ἡ στάθμη αὕτη φυλάττουσα πάντοτε τὴν ἀκριβεστέρην ἰσορροπίαν μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἐν ᾧ παρεχόρει εἰς τοὺς Προυχοντας ὅλας τὰς ἐκ τοῦ πλοῦτος καὶ τῆς γεννήσεως αὐτῶν τιμὰς καὶ ἀξίας. τοὺς εἶχε τοιοῦτότρόπως περιορισμένους ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν νομίμων αὐτῶν δικαιωμάτων, ὥστε δὲν ἠδύνατο κατ' οὐδεμίαν περίστασιν νὰ κακοχηθῶσι τῶν λαῶν διὰ τῆς καταχρήσεως τῆς τοιαύτης αὐτῶν ὑπεροχῆς. Ἐδὲ

λαθὸς ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, ἐν ᾧ ἀπελάμβανεν ὅλα τὰ εἰς τὴν πλέον ἀπόλυτον Δημοκρατίαν δικαιώματα, δὲν ἠδύνατο ποτὲ νὰ τὰ καταχρασθῇ, ἀλλὰ βλέπων μάλιστα τὴν ἐκ τῆς Διοικήσεως τῶν Προυχόντων πραγματικὴν αὐτοῦ εὐδαιμονίαν, περιορίζετο ἐκουσίως ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν καθημερινῶν ἐργασιῶν του, καὶ ἐφέρετο εὐχαρίστως πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὴν ἀπαιτουμένην εἰς τὰς πλέον Δεσποτικὰς Μαναρχίας εὐπειθειαν καὶ σέβας.

Ἡ μόνη προσωπικὴ ὠφέλεια τὴν ὁποίαν εἶχον οἱ Δημογέροντες καὶ λοιποὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι τῆς νῆσου ἦτον ἡ δι' ἑκάστον ἀληθῶς φιλοπάτριδα πολίτην πολῦτιμος μισθοποδοσία, ἡ εὐχαρίστησις δηλαδή τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως διὰ τὴν καλὴν διαγωγὴν του καθ' ὅλον τὸν καιρὸν τῆς ὑπηρεσίας του καὶ ἡ ἀπὸ τῆς εὐχαριστήσεως ταύτης ἀχώριστος εὐφημία τῶν συμπολιτῶν του καὶ ἐν ᾧ ἡ ἔλλειψις αὕτη τῶν διὰ τὰ δημόσια ὑπουργήματα χρηματικῶν μισθῶν ἠθέλην ἐπιφέρει εἰς ὅποιανδήποτε ἄλλην κυβέρνησιν τὰς μεγαλητέρας καταχρήσεις, αἱ βάσεις τοῦ πολιτικοῦ συστήματος τῆς Χίου ἦσαν τόσον σοφαί, καὶ τὰ ἐλατήρια τοῦ διοργανισμοῦ τῶν τόσον προβλεπτικῶς διατεταγμένα, ὥστε εἰς τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τῆς Χίου δὲν ὑπάρχει παράδειγμα δωροδοκίας, προδοσίας τῶν κοινῶν συμφερόντων, σφετερισμοῦ τῶν δημοσίων χρημάτων, φιλοπροσωπίας, ἀμελείας χρέους, ἢ ἄλλης ὁποιασδήποτε καταχρήσεως ἐκ μέρους τινὸς δημοσίου ὑπαλλήλου μικροῦ ἢ μεγάλου.

Ὁ διοργανισμὸς τῆς Μυστικῆς Αστυνομίας τῆς Δημογεροντίας ἦτο τοιοῦτος, ὥστε ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐν τῶν ἀναγκαίων βοηθημάτων τῆς ὀρθῆς Πολιτικῆς ὁποιασδήποτε νομίμου καὶ Πατρικῆς Κυβερνήσεως· καθότι, ἐπειδὴ τὸ πολιτικὸν τοῦτο κατὰσταμα δὲν ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ πνίξῃ διὰ τῆς ἀπροσδοκῆτου αἰφνιδίου καταδρομῆς τὰ παράπονα τυραννουμένου λαοῦ, ἀλλ' εἰς τὸ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀσφάλειαν τῶν κοινῶν συμφερόντων ἀνεπηρέαστον ἀπὸ τὰ ἐξ ἀτομικῶν παθῶν

προερχόμενα στασιώδη κινήματα, να διακρίνη τούς χρηστούθεις και κακοήθεις πολίτας, και να έπανορθῆ, εἰ δυνατόν, τὰ ἐλαττώματα τῶν δευτέρων, ἐνεργεῖτο μὲ τὸν ἀκριβέστερον μὲν, ἀλλ' ἐνταυτῷ και δικαιότερον και φιλανθρωπότερον τρόπον.

Καθ' ἐκάστην πρωτῶν λοιπὸν ἡ Δημογεροντία ἐλάμβανε διὰ τῶν ὑπαλλήλων τῆς μυστικῆς Ἀστυνομίας λεπτομερῆ ἀκριβῆ ἐκθεσιν τῶν πράξεων, φρονημάτων, και σκοπῶν ὄλων τῶν κατοίκων τῆς νήσου. ἐπληροφορεῖτο τὰς μηχανορραφίας τῶν ἐκεῖ προυχόντων Τούρκων και Χριστιανῶν, τὴν ἀτομικὴν ἠθικὴν διαγωγὴν ὄλων τῶν πολιτῶν, και τὰ ἰδιαίτερα συμβάντα ἐκάστου εἴδους, και οὕτω γνωρίζουσα τὰ πάντα ἀκριβῶς, ἀντενέργει διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀντιπροσώπων της και προκατελάμβανε τὰς ἐνέδρας και μηχανορραφίας τῶν προυχόντων, ἀπέκλειεν ἀπὸ τὰ δημόσια ὑπουργήματα τούς φαυλοβίους πολίτας, ἐνουθετεῖ μυστικῶς πολλοὺς περὶ τῆς ἠθικῆς αὐτῶν διαγωγῆς, και ἐπὶ πᾶσι διέκρινε τόσον ἀσφαλῶς εἰς τὴν διεκδικασιν τῶν δυσκολωτέρων ὑποθέσεων τὴν ἀλήθειαν και εἰλικρινεῖαν ἀπὸ τὸ ψεῦδος και τὴν ἀπάτην, ὥστε εἰς πολλὰς σημαντικὰς διαφορὰς, τὰς ὁποίας οἱ διάδικοι ἐνόμιζον εἰσέτι διόλου ἀγνώστους εἰς τὴν Δημογεροντίαν, πρὶν ἀκόμη οὗτοι νὰ παρουσιάσωσι τὴν ὑπόθεσιν ἐνώπιον τῆς Δημογεροντίας, αὕτη τὴν ἐγνώριζε λεπτομερῶς και ἀκριβῶς, και εἶχε σχεδὸν σχηματισμένην και τὴν περὶ ταύτης πεποιθήσιν της.

ΚΕΦ. Β΄.

Βάσεις ὀρθῆς Κυβερνήσεως - Ἐκκλησιαστικὴ Διοίκησις τῆς Χίου - Δικαιώματα τοῦ Μητροπολίτου-Μοναχοῦ-Γυμνάσιον- Συμβολαιογραφεῖον.

Ἔργον σοφῆς Κυβερνήσεως εἶναι, ἀπὸ φροντίση πρώτον νὰ θεμελιώσῃ τοιοῦτον πολιτικὸν σύστημα, ὥστε ἕκαστος μὲν πολίτης πεπεισμένος ὅτι ἐκ τούτου ἐξήρτηται ἡ ἀληθὴς αὐτοῦ εὐδαιμονία, νὰ πείθεται εὐχαρίστως εἰς τὰ διατάγματα του και νὰ προσπέρῃ ἑαυτὸν ἐκούσιον ὑποστήριγμα τοῦ τοιοῦτου πολιτικοῦ συστήματος, οἱ δὲ ἐν τοῖς πράγμασι νὰ μὴ δύνανται νὰ κιβδηλώσωσι διὰ τῆς ἰσχύος τῆς ἀξίας των τὰς θεμελιώδεις αὐτοῦ ἀρχὰς, νὰ ῥίψῃ ἀκολούθως τὴν προσοχὴν της εἰς τὰ συντείνοντα μέσα εἰς τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ και τὴν ἀσφάλειαν τῶν δικαιωμάτων και τῆς ὑπάρξεώς του, ἐξ ὧν πηγάζει τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ εὐδαιμονίας.

Εἰς τὸν πρώτον σκοπὸν, δηλαδὴ τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ, εἶναι ἀφρευκτος ἡ θεμελιώσις τῆς ἀληθοῦς λατρείας τοῦ θεοῦ, και ἡ σύστασις δημοσίων Σχολείων διὰ δὲ τὴν ἀσφάλειαν τῶν δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ, ἀνάγκη πρώτον νὰ καθιερωθῆ τὸ κύρος τὸ μεταξὺ ὄλων τῶν πολιτικῶν πράξεων, συμφωνιῶν, και συναλλαγμάτων, και δεύτερον νὰ κανονισθῶσι διὰ σοφῶν και δικαίων νόμων αἱ διάφοροι σχέσεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς· διὰ νὰ ἐξασφαλίση δὲ τὴν ὑπαρξὴν τῶν πολιτῶν, ὀφείλει νὰ προικίσῃ τὸ πολιτικὸν αὐτῆς σύστημα μὲ διάφορα δημόσια ἄστυλα κατὰ τῶν ἐπαπειλούντων τὴν ἀνθρωπότητα πολυειδῶν ἀσθενειῶν και συμφορῶν, και τότε ἡ τοιαύτη Κυβέρνησις εἶναι θεβαία ὅτι ποτὲ ἐκεῖνος ὁ λαὸς δὲν θέλει ἀπορασίσει νὰ κατασ-

τρέψη τοιοῦτον πολιτικὸν Σύστημα, δι' ᾧ βλέπει προφανῶς ὅτι ἀπολαμβάνει τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ εὐδαιμονίαν. Ἄς θεωρήσωμεν τῶρα ὅποιον διοργανισμὸν εἶχε τὸ πολίτευμα τῆς Χίου ἰδιαιτέρως δι' ἕκαστον εἶδος τῶν ῥηθέντων ἀναγκαίων δημοσίων καταστημάτων.

Ἡ ἀνανιρρήτος γνώμη ὅτι εἰς τῶν ἀκρογωνιαίων λίθων τῆς ὀρθῆς πολιτικῆς εἶναι τὸ σέβας τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θρησκείαν, καὶ ἡ δυστυχῆς παρατήρησις τῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς εἰς διάφορα μέρη συμβασῶν καταχρήσεων κατὰ τῆς κοινῆς εὐτυχίας τοῦ λαοῦ ἐκ τῆς υπερβαλλούσης ἰσχύος τῶν κληρικῶν, παρεκίνησε τοὺς Χίους νὰ δώσωσιν εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν σύστημα τῆς πατρίδος των τοιοῦτον διοργανισμὸν, ὅποιον ἀπαιτεῖ ἡ ἀληθὴς λατρεία τοῦ ὑπεράτου Ὄντος, καὶ ἡ βάσιμος εὐδαιμονία ἐκάστου ἔθνους. Ὁ Ἐκκλησιαστικὸς κλῆρος τῆς Χίου ἀπελάμβανε μὲν ὅλον τὸ ἀγῆκον εἰς τὸ ἀγγελικὸν αὐτοῦ σχῆμα καὶ ἐπάγγελμα σέβας καὶ τιμῆν, ἦτον ὅμως ἀποκεκλεισμένος διόλου ἀπὸ τῆν εἰς τὰ πολιτικὰ ἐπιφρόνην, καὶ στενὰ περιωρισμένος ἐντὸς τῶν ἁγίων ὁρίων, τὰ ὅποια αὐτὸς ὁ ἴδιος θεμελιωτῆς τῆς οὐρανοδιδάκτου ἡμῶν θρησκείας ἔθετο εἰς τὰ ἱερὰ χρέη τῶν ὑπουργῶν αὐτοῦ, τοὺς ὁποίους μάλιστα αὐτὸς οὗτος ὁ περιορισμὸς ἀπομακρύνων ἀπὸ παντὸς εἶδους κοσμικοῦ θορύβου, ἔκαμνε νὰ ἐκτελῶσι τὰ ἱερὰ ταῦτα χρέη των μὲ τὸν ἀξιοπρεπέστερον τρόπον.

Ἡ Ἐκκλησία λοιπὸν τῆς Χίου ἐδωκεῖτο ἀπὸ Ἀρχιερέα ἐκλεγόμενον ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, συναίνεισει τῶν ἐκεῖ ἀντιπροσώπων τῆς Χίου. Ἄλλ' ὁ Ἀρχιερεὺς οὗτος δὲν εἶχεν οὔτε φυλακὴν, οὔτε φάλαγγα, οὔτε δημίους. Ἐψαλλεν ὕμνους καὶ δοξολογίας εἰς τὸ ὑπέρτατον Ὄν, καὶ διεύθυνε πατρικῶς τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν τοῦ ποιμνίου του. Ποτὲ οὔτε εἰς τοὺς δημοσίους περιπάτους, οὔτε εἰς τὰς ἰδιαιτέρας εὐθυμίας καὶ συμπόσια τῶν λαϊκῶν, δὲν ἀνεμινύετο τὸ ἅγιον σχῆμα τῶν

ὑπουργῶν τοῦ Θεοῦ. Ὅ,τι δὲ ἀπεκαθίστα ἀληθῶς ἰσαγγελον τὸ σχῆμα τῶν ἱερῶν τῆς νήσου ταύτης, ἦτον ἡ φιλοπονία, διὰ τῆς ὁποίας οἱ ἱερεῖς τῆς Χίου ἐπορίζοντο τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, φιλοτιμούμενοι νὰ ἔχη ἕκαστος ἰδιαιτέρον τι ἐπάγγελμα, ἢ κατάλληλον τοῦ σχήματός του τέχνην· διὰ τοῦτο καὶ ὅλος γενικῶς ὁ λαὸς τῆς νήσου ταύτης ἀντὶ τοῦ νὰ τοὺς φοβῆται ὡς τυράννους του ἢ νὰ τοὺς μισῇ ὡς ἀργοὺς σφῆκας τρεφομένους ἐκ τῶν ἰδρώτων του, τοὺς ἠγάπα ἐγκαρδίως ὡς ἀληθεῖς αὐτοῦ πνευματικοὺς πατέρας, καὶ τοὺς ἐσέβετο ὡς ἀξίους πρὸς θεὸν μεσίτας τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας.

Ὁ Ἀρχιερεὺς δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχη χρηματικὰ δικαιώματα ἐπὶ τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἐλάμβανε παρὰ τῆς Δημογεροντίας 12000 Τουρκικὰ γρόσια κατ' ἔτος πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκαίων αὐτοῦ ἐξόδων, καὶ αὐτὰς δὲ τὰς χειροτονίας ἦτον ὑπόχρεως νὰ τὰς ἐκτελῇ χωρὶς τινος ἀτομικῆν χρηματικὴν ὠφέλειαν, ἀλλὰ μόνον δι' ἐγγράφου ἀδείας τῆς Δημογεροντίας.

Ἦτο σφοδρῶς ἀπηγορευμένον ἀπὸ τοὺς νόμους εἰς ἕκαστον πολίτην νὰ βιάσῃ ἐπὶ ὅποιαδήποτε προφάσει τὸν υἱὸν ἢ θυγατέρα του νὰ ἐνδυθῇ τὸ Μοναδικὸν σχῆμα. Τὰ μοναστήρια λοιπὸν τῆς Χίου δὲν ἦσαν φυλακαὶ αἰχμαλώτων τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἱερὰ καταγωγή εὐσεβείων ἀρνητῶν τοῦ κόσμου. Ὁ ἐπιθυμῶν αὐτοπροαιρέτως νὰ λάβῃ τὸ ἱερὸν τοῦτο σχῆμα, ὡφείλε πρῶτον νὰ ᾔναι εἰς νόμιμον ἡλικίαν, ἀκολούθως δὲ ἐδοκιμάζετο τρεῖς κατὰ σειρὰν χρόνους μὲ τὴν σκληροτέραν στέρσιν ὅλων τῶν κοσμικῶν εὐχαριστήσεων, καὶ ἐὰν εἰς τὸ τέλος τῆς προθεσμίας ταύτης, μετὰ πολλὰς καὶ ἀδιακόπους προτροπὰς τῶν συγγενῶν καὶ τοῦ πνευματικοῦ του διὰ νὰ μὴν ἀρνηθῇ τὸν κόσμον, καὶ μετὰ τὰς φοβερωτέρας ἐξοικονίσεις τοῦ δυσβαστάκτου βάρους τοῦ Μοναδικοῦ βίου, ἐπέμενε σταθερὸς εἰς τὴν γνώμην του, τότε τὸ ἐνεδύετο δι' ἀδείας τοῦ Ἀρχιερέως. Ἄλλ' οἱ ἀρνούμενοι τὰς εὐφροσύνας τοῦ κόσμου, δὲν ἐτρέφοντο ἀπὸ τοὺς

ἰδρωτάς τῶν κοσμικῶν· ἐξ ἐναντίας ἀφοῦ, τόσον τὰ τῶν ἀνδρῶν Μοναστήρια, ὅσον καὶ τὰ τῶν γυναικῶν ἐξήρουν διὰ τῆς φιλοπονίας αὐτῶν εἰς τὸν πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων ὄλων τῶν ἐν αὐτοῖς Μοναχῶν, ἐβοήθουν καὶ πολλοὺς ἐνδεεῖς κοσμικοὺς συμπολίτας των. τὸ Μοναστήριον τῆς Νέας Μονῆς, λαμπροτάτη οἰκοδομὴ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, περιεῖχε 400 μοναχοὺς ὄλους σχεδὸν γεωργούς.

Διὰ τὴν ἰδωμεν δὲ πόσον ἐφρόντιζον οἱ Χῖοι περὶ τῆς προόδου τῆς δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως, ἀρκεῖ νὰ λάβωμεν ὡς ἀπόδειξιν τοῦ τοιοῦτου αὐτῶν ζήλου τὴν σύντομον περιγραφὴν τοῦ λαμπροῦ Γυμνασίου τῆς Χίου κατὰ τοὺς ἐσχάτους αὐτῆς χρόνους, ἐκπαιδευτικὸν κατάστημα ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὰ φῶτα μετέσχεν ὄλων τῶν Ἑλλήνων ἢ νεολαία, καὶ τὸ ὁποῖον ἐκίνησε τὸν γενικὸν θαυμασμὸν ὄλων τῶν σφῶν Ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης. Αὐτὴ ἐμπεριεῖχεν ὀκτακοσίους περίπου μαθητάς, ἐξ ὧν οἱ ἡμίσεις σχεδὸν ἦσαν Χῖοι, οἱ δὲ λοιποὶ κάτοικοι τῶν διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας. Εἶχε λαμπρὰν βιβλιοθήκην περιέχουσαν 24,000 τόμους, ἀξιόλογον τυπογραφίαν, καὶ πλουσίαν ἀποθήκην τῶν περισσοτέρων πειραμάτων τῶν φυσικῶν καὶ χημικῶν ἐπιστημῶν, καὶ ἠδύνατο νὰ καυχηθῆ ὅτι κατέχει μεταξὺ τῶν διδασκάλων τῆς δεκαοκτῶ τὸν ἀρίθμον, πολλοὺς γνωστοὺς εἰς τὴν πεφωτισμένην Εὐρώπην διὰ τὴν ἔξοχον αὐτῶν παιδείαν. Τοιοῦτοι δὲ ὑπῆρξαν ὁ Πρύτανις αὐτῆς κύριος Νεόφυτος Βάμβας, ὁ μαθηματικώτατος Ἰ. Ζτελεπῆς, ὁ πολυμαθὴς Βαρδαλάχος, ὁ ἐκ Παρισίων κύριος Ἰούλιος Δαυίδ, καὶ ὁ τότε ἀξίος τῆς Χίου Ἀρχιερεὺς κύριος Πλάτων, ἀληθὴς Ποιμὴν λογικοῦ Ποιμνίου.

Ὅλοι γενικῶς οἱ μαθηταὶ ἐσπούδαζον χωρὶς τινὰ πληρωμῆν τὰ δὲ παραδιδόμενα μαθήματα ἦσαν. 1) Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ φιλολογία. 2) ἡ Λατινικὴ. 3) ἡ Γαλλικὴ. 4) ἡ Ἰταλικὴ. 5) ἡ Τουρκικὴ, Ἀραβικὴ, καὶ Περσικὴ. 6) ἡ Ἰερὰ κατῆχησις

καὶ Θεολογία. 7) Ὅλαι αἱ μαθηματικαὶ ἐπιστῆμαι, μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Ναυτικῆς. 8) ἡ φυσικὴ πειραματικὴ. 7) ἡ Μεταλλικὴ, Φυτικὴ καὶ Ζωϊκὴ Χημεία. 10) ἡ Φυσικὴ ἱστορία. 11) ἡ γενικὴ ἱστορία. 12) ἡ Πολιτικὴ Γεωγραφία. 13) αἱ φιλοσοφικαὶ ἐπιστῆμαι. 14) ἡ Ῥητορικὴ. 15) ἡ Ζωγραφικὴ. 16) ἡ Μουσικὴ.

Αἱ Δημοσικαὶ ἐξετάσεις τῶν προόδων τῶν μαθητῶν ἐγίνοντο ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀρχίζουσαι κατὰ τὴν ἐβδόμην τοῦ Ἰαννουαρίου. Εἰς ταύτας ἐχρεώσθουν νὰ παρευρεθῶσιν ὁ Ἀρχιερεὺς μετὰ τῶν δώδεκα Κληρικῶν του καὶ τῶν Δημοσίων Ἱεροκηρύκων, οἱ Δημογέροντες, οἱ ἔφοροι τοῦ Γυμνασίου, οἱ Ἐπίτροποι τῶν διαφόρων δημοσίων καταστημάτων, οἱ Εὐπατρίδαι, οἱ Ἴατροί, οἱ γονεῖς τῶν μαθητῶν καὶ ὄλοι οἱ διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς. Οὗτοι δὲ πάντες εἶχον ξεχωριστοὺς προσδιωρισμένους τόπους ἐν εἴδει ἀμφιθεάτρου εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος τῆς αἰθούσης τῶν ἐξετάσεων, οἰκοδομῆς εὐρυχωροτάτης ἐν τῷ τῆς περιοχῆς τοῦ Γυμνασίου, καὶ πρὸς τούτοις παρευρίσκοντο πάντοτε αὐτοθελήτως καὶ οἱ ἐκεῖ Ἀντιπρόξενοι τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων, καὶ ἄπειρον πλῆθος λαοῦ. Οἱ ἐξεταζόμενοι μαθηταὶ ἐλάμβανον ἔγγραφον ἀπόδειξιν τῶν προόδων των, ὑπογεγραμμένην ὑπὸ τῶν πρωτίστων διδασκάλων τοῦ Γυμνασίου, καὶ ἐσφραγισμένην μὲ σφραγίδα, ἧτις παρίστα τὸν ἐκ τῆς στάκτικης του ἀναγεννώμενον ἀλληγορικὸν Φοῖνικα. τὸ πρῶτον βραβεῖον τῶν ἀριστευόντων μαθητῶν ἦτο στέφανος ἀπὸ δάφνης, τὸ δεύτερον στέφανος ἀπὸ μυρσίνης, καὶ τὸ τρίτον στέφανος ἀπὸ ἐλαίου οἱ στεφανούμενοι ἐκηρύττοντο δημοσίως, καὶ ἡ ἀμίλλα καὶ φιλοτιμία τῶν μαθητῶν ἦτο τοιαύτη, ὥστε ἡ μόνη ἀποτυχία τοῦ πρώτου βραβεῖου, ἐγένετο εἰς πολλοὺς αἰτίαι πένθους καὶ πολυχρονίου ἀθυμίας.

Τέσσαρες ἔφοροι καὶ τέσσαρες ὑποψήφιοι συνεργόμενοι ἀπαξ

τῆς εβδομάδος εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Γυμνασίου, ἐσκέπτοντο περὶ ὄλων τῶν ὑποθέσεων του. Καθ' ἕκαστον δὲ χρόνον ἐστέλλοντο ἐκ τῶν εἰσοδημάτων του εἰς Εὐρώπην 6000 γρόσια πρὸς ἀγορὰν βιβλίων διὰ τὴν δημόσιον Βιβλιοθήκην. Ὁμοίως ἐστέλλοντο καθ' ἕκαστον χρόνον εἰς Παρισίους καὶ δύο ἐκ τῶν πτωχοτέρων μαθητῶν, οἵτινες εἶχον τελειώσει καλῶς τὰς ἐν τῷ Γυμνασίῳ τῆς Χίου σπουδὰς των, διὰ νὰ σπουδάζωσιν εἰς Εὐρώπην τὴν Ἱατρικὴν, ἢ νὰ τελειοποιηθῶσιν εἰς ἄλλας Ἐπιστήμας, δι' ἐξόδων ὁμοίως τοῦ Γυμνασίου.

Διὰ νὰ ἦναι δὲ ἀνεπίδεκτον παντὸς δόλου τὸ κύρος τῶν μεταξὺ ὄλων τῶν μελῶν πολιτικῆς τινος κοινωνίας πράξεων, συμφωνιῶν καὶ ἀνταλλαγῶν, ὁ νόμος ἀπαιτεῖ νὰ γίνωνται αὐταὶ ἐγγράφως καὶ ἐπισήμως. Τὴν ἀνάγκην ταύτην αἰσθανόμενοι οἱ πρῶτοι θεμελιωταὶ τοῦ πολιτικοῦ συστήματος τῆς Χίου, κατὰ-θωσαν νὰ συστήσωσι δημόσιον Συμβολαιογραφεῖον πρὸς ἀπράλειαν τῶν δικαιωμάτων ὄλων τῶν πολιτῶν, καὶ τὸ θαυμασιώτερον νὰ κατορθώσωσι ν' ἀναγνωρίσῃ καὶ νὰ ἐπικυρώσῃ διὰ θεσπίσματος τὴν ἰσχύϊν του ἡ Τουρκικὴ Διοίκησις, τῆς ὁποίας οἱ Δικανικοὶ νόμοι δίδουσιν, ὡς γνωστὸν, πολλὰ μικρὰ δικαιώματα εἰς τὰ ἐγγράφα. Ἡ Χίος λοιπὸν εἶχε δύο δημόσια Συμβολαιογραφεῖα τῆς, διοικούμενα ἀπὸ τέσσαρας ἰσοθίου Συμβολαιογράφους. Αἱ ἀγοραὶ καὶ πωλήσεις τῶν κτημάτων, τὰ δάνεια, φυλαττομένων αὐστηρῶς ὄλων τῶν περὶ τόκων Εὐρωπαϊκῶν νόμων, αἱ ἐξοφλήσεις, τὰ προικοσύμφωνα, αἱ διαθήκαι, αἱ ἐγγυήσεις, καὶ παντὸς ἄλλου εἶδους συμβόλαια, ἔπρεπε νὰ συντάσσωνται ἐπὶ τοῦ Δημοσίου Γραμματείου, τῶν ἐγγράφων τοῦ ὁποίου ἡ ἰσχύς καὶ τὸ κύρος δὲν ἠδύνοντο ποτὲ νὰ κολοβαθοῦν ἐπὶ οὐδεμιᾷ πράξει.

ΚΕΦ. Γ'.

Ἐγγραφὴ τῶν πολιτῶν εἰς τὰς ἀδελφότητα—

Προνόμια αὐτῶν—Ἐνταφιασμός—Γά-

μοι—Νόμοι κατὰ τῆς Πολυτελεί-

ας—Ἱατροὶ—Πτώχευσις.—

Ἐμπορικὸν κριτήριον.

Διὰ νὰ καταλάβωμεν δὲ ἂν τὸ Πολιτικὸν σύστημα τῆς Χίου εἶχε κανονισμένας ὁμοίως διὰ σοφῶν νόμων καὶ τὰς κυριωτέρας σχέσεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ἀρκαι ν' ἀναφέρωμεν πρὸς παραδειγμα τινας τούτων τῶν νόμων, καὶ τινα παλαιὰ ἔθιμα ἔσθην ἔχοντα ἰσχύϊν νόμου.

Ἡ Διοίκησις φροντίζουσα περὶ τῶν συμφερόντων τῶν πολιτῶν τῆς εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς γεννήσεώς των, ὑπεχρέωνεν ἕκαστον πολίτην νὰ καταγράψῃ ἐτησίως κατὰ τὰς κυριακὰς τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς εἰς τὴν Ἀδελφότητα, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνῆκε, τὰ ὀνόματα ὄλης του τῆς οἰκογενείας, τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεως, τὴν βάπτισιν, καὶ τὸ ὄνομα τῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος γεννηθέντων τέκνων του, καὶ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀποθανόντων οἰκείων του. Οἱ συγγενεῖς τῶν καταγεγραμμένων εἰς τὰς Ἀδελφότητας ἦσαν ἐξουσιοδοτημένοι δι' αὐτογράφου θεσπίσματος τῶν Σουλτάνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπὸ τὸ καθ' ὅλην τὴν Τουρκικὴν ἐπικρατίαν γενικ' νὰ πρὸνόμενον τοῦ Ὁρθόδοξου Δικαστηρίου τῆς Τουρκίας, τὸ ὅποιον ἐλάμβανε δέκα τοῖς ἑκατὸν ἐκ τῆς εὐρεθείσης περιουσίας τῶν θησκόνητων ἀτέκνων Χριστιανῶν ὑπηκόων τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐλῆς.

Αἱ Ἀδελφότητες αὐταὶ εἶχον ὁμοίως τὸ δικαίωμα νὰ ὑψώσωσι τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ ἐκκλησιαστικὰς σημαίας εἰς

τάς λιτανείας και εἰς τὴν κομιδὴν τῶν λειψάνων τῶν θανόντων προνόμιον ἀπαγορευόμενον δι' ὄλους τοὺς λοιποὺς Χριστιανοὺς τῆς Τουρκικῆς Ἐπικρατείας.

Ἡ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ταρῆ ἦτον ἀπηγορευμένη ὑπὸ τῶν νόμων. Ἐκαστος δὲ πολίτης ἐνταφιάζετο εἰς τὰ κοιμητήρια τῆς Ἀδελφότητός του, ἡ ὁποία ἦτον ὑπόχρεως νὰ κάμνη ἐξ ἰδίων τῆς ὄλα τὰ ἐξόδα τοῦ ἐνταφιασμοῦ του, ἐὰν οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀποθνήσκοντος ἦσαν ἐνδεεῖς. Οἱ ξένοι ἐνταφιάζοντο εἰς τὰ κοιμητήρια και δι' ἐξόδων τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Δημοσίου Νοσοκομείου.

Ἐπειδὴ και οἱ σημαντικώτεροι πολῖται τῆς Χίου ἦσαν ἔμποροι, και οἱ υἱοὶ των ἐταξείδευον παιδιοθεν εἰς τὰς ἀπωτέρας ἐμπορικὰς πόλεις, διὰ νὰ ἐμποδίζωνται οἱ νέοι ἀπὸ τὸ νὰ λαμβάνωσι γυναῖκας ἐξω τῆς πατρίδος των, εἰσήχθη παλαιόθεν ἡ συνήθεια νὰ τοὺς ἀρραβωνίζωσιν ἐκ μικρᾶς ἡλικίας. Ἀλλ' ὁ ἀρραβῶν οὗτος, ὅστις ἐγίνετο μόνον δι' ἀπλῆς ὑποσχέσεως χωρὶς τινὰ θρησκευτικὴν τελετὴν, δὲν ἀφαιροῦσε διόλου ἀπὸ τοὺς νέους τὸ ἐλεύθερον τῆς κατὰ τὴν ὀρίμην ἡλικίαν κλίσεώς των. Ὁ ἀρραβωνισθεὶς ἐπιστρέφων εἰς Χίον διὰ νὰ νυμφεῖται τὴν ἀρραβωνιστικὴν του, ἐπήγαινε τὴν πρώτην ἢ δευτέραν κυριακὴν τοῦ ἐρχομοῦ του μετὰ τινων ἄλλων εἰς τὴν οἰκίαν τῆς. Κατὰ τὴν πρώτην ταύτην ἐπίσκεψιν ἠδύνατο νὰ παρατηρήσῃ τὴν μέλλουσαν σύζυγόν του, και ἐὰν δὲν τὸν ἤρεσκε, δὲν ἐξηκολούθει τὰς πρὸς αὐτὴν ἐπισκέψεις του, και ἡ εὐγενότροπος αὐτὴ δεῖξις τῆς δυσαρρεσκείας του διέλυε τὸν ἀρραβῶνα, χωρὶς τὴν παραμικρὰν ζημίαν τῆς φιλοτιμίας ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἐὰν δὲ ἔκαμνε και δευτέραν ἐπίσκεψιν, ὁ ἀρραβῶν τότε ἐλάμβανεν ἰσοδύναμον γάμου ἰσγὺν, και δὲν ἠδύνατο νὰ διαλυθῇ ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει.

Ἡ Δημογεροντία ἐπαγρυπνοῦσα εἰς τὸ νὰ ἐμποδίσῃ πάντοτε τὴν εἰσοδὸν τῆς πολυτελείας, τὴν ὁποίαν τὰ ἐκ τοῦ ἐμπορίου πλοῦτη, και ἡ εἰς τὰ διάφορα πεπολισμένα μέρη τῆς Εὐρώ-

πης πολυχρόνιος διατριβὴ τῶν Χίων ἠδύνατο εὐκόλως νὰ εἰσάξῃ, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ προσδιορίξῃ ἐκάστῳτε και τὸ εἶδος τῶν φορεμάτων και τῶν δύο γενῶν, μάλιστα δὲ διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐπὶ προφάσει τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀνεπαισθήτως πως εἰσχωρήσασαν ὅπωςοῦν συνήθειαν εἰς τὰς γυναῖκας τῶν Εὐρωπαϊκῶν φορεμάτων, ἀπηγόρευεν εἰς αὐτάς διὰ νόμου κατὰ τὰ 1819 τὴν χρῆσιν ὁποιοῦδήποτε εἶδους ξένων φορεμάτων μετὰ τὴν ἐπταετῆ ἡλικίαν. Διὰ νὰ περιορίσῃ ὁμοίως και τὰ εἰς τοὺς γάμους γινόμενα πολυτελῆ συμπόσια, εἶχε προσδιορίσει κατὰ τὰ 1815 εἰς μικρότατον ἀριθμὸν τοὺς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν συγγενεῖς, οἵτινες εἶχον τὸ δικαίωμα και τὴν ἄδειαν νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὰ τοιαῦτα συμπόσια, μεταστρέψασα τὸ περιττὸν τοῦτο ἐξόδον εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Δημοσίου Σχολῆς, εἰς τὸ ὅποιον ἐπλήρωνεν ὁ νεόνυμπος ἡμισυ τοῖς ἑκατὸν ἐκ τῆς προικὸς τὴν ὁποίαν ἐλάμβανεν.

Διὰ νὰ εὐκολύνεται δὲ εἰς τοὺς ἐνδεεστέρους πολίτας ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἱατρῶν ἐν καιρῷ ἀσθενείας, ἦσαν προσδιορισμέναι εἰς μετριωτάτην τιμὴν αἱ πληρωμαὶ τῶν ἐπισκέψεων τῶν ἱατρῶν. και ἐπειδὴ οὗτοι κατὰ τὰ 1816 συνώμοσαν διὰ κοινῶν μεταξὺ των συμφωνιῶν ν' αὐξήσωσι τὰς προσδιορισμένας ταύτας πληρωμὰς, ἐφυλακώθησαν ὅλοι ἀμέσως παρὰ τῆς Δημογεροντίας, μολονότι ἦσαν οἱ περισσότεροι αὐτῶν ὑπὸ ἡλικίαν ξένων Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων (*), και διετάχθησαν ν' ἀναχωρήσωσιν ἀπ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν τῆς νήσου εἰς διάστημα 24 ὥρῶν, ἐὰν δὲν θέλωσι νὰ φέρονται συμφώνως μετὰ τὰ ὑπὸ τῶν νόμων προστατευόμενα παλαιὰ ἔθιμα. Ἡ δραστηριότης αὐτῆ τῆς Διοικήσεως ἔκαμε τοὺς ἱατροὺς νὰ μετανοήσωσι διὰ τὸ σφάλμα των, και νὰ ζητήσωσι τὴν συγχώρησιν των.

Ἐπειδὴ, καθὼς εἶπαμεν, ὅλοι οἱ σημαντικώτεροι πολῖται

(*) Βλέπε εἰς τὸ Κεφ. Ε' περὶ τῶν ἐν Χίῳ Εὐρωπαϊκῶν Ἀντιπροξένων

τῆς νήσου ἦσαν ἔμποροι, καὶ ἠδύνατο ἀκολούθως ἀπὸ περι-
στάσεις καὶ συμφορὰς τῶν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων των, ἢ
τῶν συμμετόχων των, νὰ υποπέσωσιν εἰς τὸ δυστύχημα τῆς
πτωχεύσεως, ἐὰν ἡ δυστυχία αὕτη ἠκολούθει εἰς τινὰ πολίτην,
ἢ εἰς τὸν συμμετόχον τῶν ἐμπορικῶν ὑποθέσεων, καθ' ὃν και-
ρὸν ἦτο διωρισμένος εἰς τι δημόσιον ὑπουργήμα μικρὸν ἢ με-
γάλον, ἔπρεπε νὰ παραιτηθῇ ἀμέσως τοῦ ὑπουργήματός του.

Δὲν εἶναι ὀλίγον ἀξιοπαρατήρητος καὶ ἡ σύστασις καὶ ἰσχὺς
τοῦ ἐμποροδικίου τῆς Χίου, τὸ ὅποιον συνίστατο ἐκ τριῶν ἐ-
τῆσιως ἐκλεγομένων Ἐμπόρων. Ὅσοι τῶν διαδίκων δὲν πύχα-
ριστοῦντο εἰς τὰς ἀποράσεις του, ἀνῆγον τὰς ὑποθέσεις των εἰς
τὴν ἐμπορικὴν Συνέλευσιν, τῆς ὁποίας ὅμως αἱ ἀποράσεις ἦσαν
ἀναγνωρισμέναι ὡς ἀνέκκληται διὰ θεσπίσματος τῆς Τουρκικῆς
Κυβερνήσεως, καὶ ἐκτελοῦντο πάντοτε ὑπὸ τῆς Δημογεροντίας.

ΚΕΦ. Δ'.

Ποινὰ τοῦ πολιτικοῦ συστήματος τῆς Χίου — ἀληθὴς φιλοξενία τῶν Χίων. — Δημόσια καταστήματα — Ἀνατροφή τῶν Γυναικῶν.

Αἱ ποινὰ τοῦ πολιτικοῦ συστήματος τῆς Χίου ἦσαν ὁ διὰ
τοῦ Ἀρχιερέως ἐξωκκλησιασμός τοῦ ἐνόχου, ἢ χρηματικὴ ζημίαι
πρὸς ὄφελος τῶν δημοσίων Νοσοκομείων, ἢ ἐκ τῆς πατρίδος
διὰ τινὰ καιρὸν ἢ διὰ βίου ἐξορία, καὶ εἰς τὰ βαρύτερα ἐγ-
κλήματα ἢ εἰς τὰς ὑπογελοὺς φιλικὰς τῆς Κύπρου καταδίκη.
Αἱ ὑπεύθυνοι γυναῖκες εἰς τὴν βίαν τῶν ἱερῶν κληρικόντων τοῦ
γάμου, ἐκλείοντο πρὸς σωφρονισμόν των ἢ παιδείαν διὰ τινὰ
καιρὸν ἢ διὰ βίου εἰς τὸ Νοσοκομεῖον τῶν φρενοβλαβῶν.

Ἡ προσωπικὴ ὕβρις ἐπαιδεύετο μὲν διὰ τοῦ ἐξωκκλησιασμοῦ,
δὲν ἐσυγχωρεῖτο ὅμως ἄλλως, εἰ μὴ διὰ τῆς προσωπικῆς αἰτή-
σεως τῆς συγχωρήσεως τοῦ ἰδίου ἐξυβρισκάντος, χωρὶς τὴν διά-
κρισιν τῆς ὀποιασδήποτε διαφορᾶς τῶν δύο προσώπων. Ἐὰν δὲ
ὁ ἐξυβρισκὸς ἐπέφερον ἐπὶ πολὺ τὴν καταδίκην του, διὰ νὰ μὴ
ζητήσῃ συγχώρησιν παρὰ τοῦ ἐξυβρισθέντος, ἐπαιδεύετο αὐστη-
ρότερα ὑπὸ τῶν νόμων.

Πολλοὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων οἵτινες εἶχον ταξιδεύσειν εἰς
τὴν Χίον, κατηγοροῦν τοὺς κατοίκους τῆς ὡς ἀφιλοξένους. Ἡ
κατηγορία αὕτη δὲν προήρχετο ἀπὸ διάθεσιν συκοφαντίας, ἀλ-
λ' ἀπὸ ἀπλότητα ψυχῆς ἀπροστοχάστων ἀνθρώπων, οἵτινες, ἐ-
πειδὴ δὲν εὔρισκον ἐκεῖ τὴν εὐκόλον εἰσοδὸν εἰς τὰς οἰκίας τῶν
Χίων, εἰσοδος, ἢ ὅποια (ὡς εὐκόλως δύναται νὰ παρατηρήσῃ
ἕκαστος νουνεχῆς ὅστις ἐγνώρισε τὸν οἰκιακὸν διοργανισμόν τῶν
πολιτῶν τῆς Χίου) ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ μεγάλα ἀτοπήματα,
ἐνῶ δὲν ἤθελε προξενήσειν εἰμὴ ἀνωρελῆ περιποίησιν εἰς ἀνθρώ-
πους, ξένους μὲν, μὴ στερουμένους ὅμως οὐδενὸς τῶν ἀναγκαίων,
οἱ τοιοῦτοι λέγω, κουφότητι ὑποπερόμενοι προσῆπτον ἀκουσίως
των καὶ ἐξ ἀγνοίας εἰς τοὺς Χίους τὴν ἀδικὸν ταύτην συκο-
φαντίαν, νομίζοντες ὅτι ἡ φιλοξενία συνίσταται εἰς ἐξωτερικὰς
ματαίας ἐπιδείξεις, ἀλλ' ὅστις παρετήρησεν ὅτι οἱ ἐν Χίῳ ξέ-
νοι εὔρισκον εἰς μὲν τὰ λαμπρὰ Νοσοκομεῖα τῆς νήσου ταύτης
τὰς ἰδίας φιλανθρώπους καὶ γενναίας φροντίδας καὶ περιποιήσεις
τὰς ὁποίας καὶ οἱ πολῖται τῆς Χίου, εἰς δὲ τοὺς νόμους τῆς
Διοικήσεως τῆς ἰσοτίμου πατρικῆν προστασίαν καὶ υπεράσπι-
σιν, ἔργα ἐξ ὧν συνίστανται ἡ ἀληθὴς φιλανθρωπία καὶ φι-
λοξενία, τὸν συγχωρεῖ ποτε ἢ συνείδησίς του, νὰ ὀνομάσῃ τοὺς
Χίους ἀφιλοξένους; Τὰ Νοσοκομεῖα ταῦτα ἦσαν πέντε τὸν ἀ-
ριθμὸν, τὸ Νοσοκομεῖον τῶν ἀσθενῶν, τὸ Νοσοκομεῖον τῶν φρε-
νοβλαβῶν, τὸ Νοσοκομεῖον τῶν νόθων, τὸ Νοσοκομεῖον τῆς Λά-
βης, καὶ τὸ Νοσοκομεῖον τῆς Πανώλης. Ἐδιοικοῦντο δὲ ἕκαστον

ἀπὸ δύο ἐπιτρόπους, καὶ ἐδέχοντο καὶ ἐπεριποιῶντο ἐξίσου δόλους τοὺς ἐνδεεῖς καὶ ἀσθενεῖς χωρὶς τὴν παρχμικρὰν διάκρισιν τοῦ πολίτου ἀπὸ τὸν ξένον.

Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν ὁμιλῶν τις περὶ τῶν Νοσοκομείων τῆς Χίου ν' ἀποσιωπήσῃ τὸν φιλόανθρωπον καὶ ἀληθῶς εὐγενῆ ζῆλον τῶν εὐγενῶν γυναικῶν τῆς νήσου ταύτης, αἵτινες μετὰ τὴν παρακμὴν τῆς ἡλικίας των ἀληθεῖς ὄπαδοί τῶν δογμάτων τῆς Εὐαγγελικῆς Ἠθικῆς, μολονότι ἠδύναντο ν' ἀπολαμβάνωσιν ἄεργοι τὰς ἐκ τοῦ πλοῦτου εὐφορτύναι, ἀφιερῶντο ἐκουσίως καὶ εὐχαρίστως εἰς τὸ νὰ ὑπηρετῶσιν ἰδιοχείρως τοὺς ἀσθενεῖς τῶν Νοσοκομείων ;

Ἡ ἐξοχὸς αὕτη ἀρετὴ ὑποθέτει προηγουμένην ἀναμφιβόλως τὴν καλὴν ἀνατροφὴν τοῦ γυναικείου φύλου· καὶ τῶνόντι ἂν καὶ ἡ ἀνατροφή τῶν γυναικῶν τῆς Χίου δὲν ἀνέπτυσσε διὰ τῆς παιδείας τὰς λογικὰς τῶν δυνάμεις, ἂν καὶ δὲν τὰς ἔκαμνεν ἱκανὰς νὰ ἐπιδείχωνσι διὰ τῶν ποικίλων γνώσεων των τὸν ὑψιστον βαθμὸν τῆς εὐφυίας τοῦ φύλου των, ἐχορήγει ὁμως εἰς αὐτὰς ὅλα τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τῆς ὀρθῆς Ἠθικῆς, καὶ τὰς ἀναγκαίαις γνώσεις εἰς τὸ εἶδος τῆς ζωῆς των· καὶ χωρὶς νὰ τὰς κάμῃ δυστυχεῖς ἐκτείνουσα τὰς ιδέας των ἐπέκεινα τῆς σφαίρας, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ οἰκιακὸν σύστημα τῆς πατρίδος των τὰς περιώριζε, τὰς ἀπεκαθίστα φιλέργους καὶ οἰκονόμους, φιλανθρώπους καὶ φιλοστόργους, καὶ συμπαιθεῖς, καὶ προθύμους βοηθοὺς τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος.

ΚΕΦ. Ε΄.

Εὐρωπαϊκὸν Ἀντιπρόξενον -- Παλαιὰ ἔθιμα τῆς Διοικήσεως.

Ὅσοι ἔξασαν εἰς τὴν Τουρκίαν γνωρίζουν ὅτι οἱ ἐν τῇ ἐπι-

κρατεία ταύτῃ παροικοῦντες, Εὐρωπαϊκοὶ ὑπήκοοι ὑπόκεινται ὅχι εἰς τοὺς νόμους τῆς ἐντοπίου Διοικήσεως, ἀλλ' εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ Πρέσβευος, Προξένου ἢ Ἀντιπροξένου τοῦ ἔθνους των. καὶ ἀκολούθως ὅτι εἰς ἐκάστην Τουρκικὴν πολιτείαν, ὑπάρχουν τόσων εἰδῶν διοικήσεις, ὅσοι καὶ οἱ Ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων ἔθνῶν τῆς Εὐρώπης. Μόνη ἡ Χίος φυλάττουσα τὸν μεγαλοπρεπῆ καὶ ἰδιάζοντα εἰς νόμιμον διοίκησιν χαρακτῆρα δὲν καθυπέβαλεν ἑαυτὴν εἰς τὴν Βαβυλωνικὴν ταύτην σύγχυσιν.

Οἱ Ἀντιπρόσωποι λοιπὸν τῶν ξένων Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων δὲν ἠδύναντο νὰ φέρωνται εἰς τὴν Χίον ὡς εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Τουρκίας. Ὅθεν οὐδὲ εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ δικάζωσιν οἱ ἴδιοι ἢ νὰ ἐνάγωσιν εἰς Τουρκικὰ κριτήρια τὰς μεταξὺ τῶν ὑπηκόων τῶν δυνάμεών των καὶ τῶν κατοίκων τῆς νήσου διαφοράς, ἀλλ' ἦσαν ὑπόχρεοι ν' ἀναφερθῶσι καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις εἰς τὴν Δημογεροντίαν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ὑπ' αὐτῶν προστατευόμενοι ἔπρεπε νὰ κανονίσωσι τὴν διαταγὴν των κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ἔθιμα τῆς πολιτείας· εἰδὲ μὴ ἐδιώκοντο ἀμέσως τῆς νήσου, χωρὶς νὰ δύναται ὁ Ἀντιπρόξενος προστάτης των νὰ τοὺς βοηθήσῃ, ὅστις μάλιστα ἀπεπέμπετο καὶ ὁ ἴδιος αἰφνιδίως δι' ἐνεργείας τῆς Δημογεροντίας, ἐάν ποτε ἐφαντάζοντο ὅτι δύναται νὰ ἐκβῆ ἀπὸ τὰ νόμιμα ὄριά του.

Ἐάν ποτε ἐστέλλετο ἐξόριστος εἰς Χίον ἐξοχὸς τις ὑπουργὸς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐλῆς, καὶ τις τῶν κατοίκων τῆς Χίου εἶχε μετ' αὐτοῦ παλαιὰν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως φιλιαν ἢ γνωριμίαν, δὲν ἠδύνατο νὰ πηγαίνῃ εἰς ἐπίσκεψίν του εἰμὴ ἄπαξ, καὶ τοῦτο προηγουμένης τῆς ἀδείας τῆς Δημογεροντίας. ἀλλ' οὐδὲ μετὰ τοῦ ἐκεῖ Τουρκικοῦ Διοικητοῦ ἠδύναντο οἱ κάτοικοι νὰ ἔχωσιν τινα σχέσιν, προβλέποντες ἐκ τούτου νὰ ἐμποδίσωσι τὴν προδοσίαν τῶν κοινῶν συμφερόντων καὶ τὰς ἐκ τῆς ἰδιωφελείας σκευωρίας.

Ἐάν τις τῶν κατοίκων ἐζήτηι νὰ τελειώσῃ τινὰ ὑπόθεσιν

του διά Τουρκικῶν κριτηρίων, οἱ Δημογέροντες ἀφοῦ πρὸς παι-
δειάν του τὸν ἔκαμνον νὰ χάσῃ τὴν κρίσιν του, καὶ ἂν εἶχε
δίκαιον, τὸν ἐξώριζον καὶ τῆς νήσου πρὸς παράδειγμα τῶν ἄλλων.

Ἐάν τι Τουρκικὸν κριτήριον ἐζήτει ποτέ τινα κάτοικον, οὐ-
τος δὲν ἠδύνατο νὰ πηγαίῃ χωρὶς νὰ λάβῃ τὴν ῥητὴν ἀδειαν
τῶν Δημογερόντων, οἵτινες ἢ τὸν ἐσυνώδευον, ἢ τὸν ἐδιώριζον
πῶς νὰ φερθῇ εἰς τὴν ζήτησιν τοῦ ῥηθίντος Κριτηρίου.

Ἐάν ἡ Ὄθωμανικὴ Αὐλὴ ἐζήτει νὰ παρῆρσιασθῇ εἰς Κων-
σταντινούπολιν ὁποιοσδήποτε κάτοικος τῆς Χίου ἐπὶ προφάσει
δίκης, ἢ Δημογεροντία διὰ τῶν ἐκεῖ ἀντιπροσώπων τῆς ἀνελάμ-
βανε τὴν ὑπόθεσιν του, ἐξοδεύουσα πολλάκις ἐκ τοῦ Δημοσίου
Ταμείου μεγάλας χρηματικὰς ποσότητας, διὰ νὰ μὴ ἐνοχληθῇ
ὁ πολίτης τῆς τοιούτου παράδειγμα εἶδαμεν κατὰ τὰ 1790
ἔταν ἡ Ὄθωμανικὴ Αὐλὴ ζητήσασα δύο μοναχοὺς τῆς νέας
Μονῆς, οἵτινες κατέπεισαν δύο Μωαμεθανὰς γυναῖκας νὰ μετα-
στρέψωσιν εἰς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, ἐγκλημα καθοσιώσε-
ως παρὰ τῇ Τουρκικῇ Διοικήσει, ἢ Συνέλευσις τῆς Χίου διὰ
νὰ μὴ τοὺς παραδώσῃ ἐξώδευσεν ὑπὲρ τὰς 500,000 γρόσια
ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμείου.

ΚΕΦ. Γ΄.

Φορολογία — Χρηματικὴ περιουσία τῶν πο-
λιτῶν τῆς Χίου — Διοικήσεις τῶν μὴ μα-
στιχοφόρων χωρίων — Διοικήσεις τῶν
μαστιχοφόρων χωρίων — Αἴτια
τῆς διαρκείας τοῦ πολιτικοῦ συστή-
ματος τῆς Χίου.

Ἐπειδὴ ὁ πρώτιστος σκοπὸς τοῦ πολιτικοῦ συστήματος τῆς

Χίου, ἦτον ἡ εὐδαιμονία τοῦ λαοῦ, ἡ φορολογία ἐπῆρχε διατε-
ταγμένη τοιουτοτρόπως, ὥστε ὅλον τὸ βάρος τῆς ἐπιτεῖν εἰς
τοὺς πλουσίους. Ὁ ἐτήσιος φόρος ἐκάστου κατοίκου τῆς πολιτεί-
ας ἦτον ἐν τοῖς χιλίοις ἐκ τῆς ὀλικῆς χρηματικῆς περιουσίας
του, καὶ ἡμισυ τοῖς χιλίοις ἐκ τῆς κτηματικῆς· καὶ ἐπειδὴ αἱ
χρηματικαὶ καταστάσεις τῶν κατοίκων τῆς Χίου ὑπέκειντο εἰς
συχνὰς μεταβολὰς, κατὰ πενταετίαν ἐγένετο ἀναθεώρησις καὶ
μεταβολὴ τοῦ εἰς ἕκαστον πολίτην προσδιωρισμένου φόρου, ὑπὸ
ἀνδρῶν ἐμπείρων καὶ εἰδημόνων ἐκλεγομένων ὑπὸ τῆς Δημο-
γεροντίας. οἱ Γεωργοὶ καὶ οἱ τεχνῖται δὲν ἐπλήρωναν σχεδὸν
τίποτε.

Εἰς ἐκτάκτους ἀνάγκας τῆς νήσου ἐδιπλοῦτο, ἐτριπλοῦτο,
ἐτετραπλασιάζετο, ἢ καὶ ἐπενταπλασιάζετο ὁ ἐτήσιος φόρος ἐ-
κάστου πολίτου. Ὁ μικρὸς φόρος τὸν ὅποιον ἐπλήρωναν οἱ γε-
ωργοὶ καὶ οἱ τεχνῖται, ἐχρησίμευεν εἰς δῶρα πρὸς τὸν Τουρκι-
κὸν Διοικητὴν, καὶ ἄλλας ταιαύτας χρεῖας τῆς νήσου.

Ἐάν ἐντὸς τῆς πενταετίας ἡ χρηματικὴ κατάστασις τινοῦ
πολίτου ἐλάμβανεν ἐπαισθητὴν τινα ἐλάττωσιν, ἠδύνατο νὰ
παραστήσῃ τὴν ταιαύτην μεταβολὴν τῆς περιουσίας του εἰς τοὺς
Δημογέροντας, οἵτινες ὀλιγόστευον τὸν ἐτήσιον φόρον του. ἐάν
δὲ ἡ χρηματικὴ του ἠύξανε, δὲν ἠδύνατο νὰ τοῦ ἀξήσῃαι τὸν
ἐτήσιον φόρον του πρὸ τοῦ τέλους τῆς πενταετίας.

Ὅστις δὲν ἐπλήρωνε τὸν ἐτήσιον φόρον του ἐντὸς τῆς ἐπι-
τούτου παρὰ τοῦ νόμου διωρισμένης προθεσμίας, ἤτις ἤρχιζεν
ἀπὸ πρώτης Μαρτίου, καὶ ἐτελείωνεν εἰς τὰς τριάκοντα Ἀπριλ-
λίου, διὰ μὲν τὸν πρῶτον ἀκόλουθον μῆνα ἐπλήρωνε πέντε τοῖς
ἐκατὸν περιπλέον, διὰ δὲ τὸν δεύτερον καὶ τοὺς ἀκολουθούτους
ἀνά δύο τοῖς ἐκατόν.

Ἐκ τοῦ ἐτησίου φόρου τῶν πολιτῶν ἐπληρόντο καὶ οἱ τό-
κοι τῶν χρεῶν τῆς κοινότητος, συνισταμένων εἰς 600,000 γρόσια.
τὰ δὲ κεφάλαια ταῦτα δὲν ἐπλήρωναν ἐπίτηδες, διὰ νὰ ἀπο-

κρύπτωσιν ὑπὸ τὸ κάλυμμα τοῦ ὀφειλομένου χρέους, τὴν χρηματικὴν εὐδαιμονίαν τῆς νήσου· ὅταν δὲ οἱ χρεωφειλέται ἐζήτουν νὰ πληρωθῶσι, τοὺς ἐπλήρωναν μὲν, ἀνεπλήρουν ὅμως τὴν συνήθη ποσότητα τοῦ χρέους δι' ἄλλων νέων χρεῶν, τὰ ὁποῖα εὐρίσκον εὐκόλως. Ἡ ὑπόληψις μάλιστα τῆς ἀσφαλείας τοῦ δανείου τῆς Χίου ἦτο τοσαύτη, ὥστε, ἐπειδὴ οἱ ζητοῦντες νὰ δανείσωσιν ἦσαν πολλοὶ, μολονότι οἱ τόκοι ἦσαν μετριώτατοι, ἀπεφασίσθη ἀπὸ τὰ 1817 νὰ μὴ δανείζηται ἡ κοινότης παρὰ κατὰ προτίμησιν μόνον χηρῶν καὶ ὄρφανῶν χρήματα, καὶ ταῦτα μὲ τόκον μόνον 8 τοῖς ἑκατόν.

Ὁ ἐτήσιος φόρος τῆς νήσου Χίου ἦτον, ὡς εἶπομεν, 150,000 τουρκικὰ γρόσια, καὶ ἐπληρόνετο διὰ τῆς ἀναλογίας τοῦ ἐνὸς πρὸς τὰ χίλια ἐπὶ τῆς χρηματικῆς καταστάσεως τῶν πολιτῶν, καὶ τοῦ ἡμίσεως εἰς τὰ χίλια ἐπὶ τῆς κτηματικῆς των· ἐκ τῶν κτημάτων δὲ τῆς Χίου, αἱ μὲν οἰκίαι οὔσαι 1800 τὸν ἀριθμὸν, καὶ τιμώμεναι συναλλήλως ἀνὰ 20,000 γρόσια ἑκάστη, ὑπέθετον ὀλικὴν τιμὴν 36,000,000, καὶ ἀκολούθως ἐπλήρωναν 18,000 ἐκ τοῦ ὀλικοῦ ἐτησίου φόρου τῆς νήσου. τὰ δὲ ὑποστατικά 800 τὸν ἀριθμὸν, καὶ τιμώμενα συναλλήλως ἀνὰ 40,000 ἑκάστον, ὑπέθετον ὀλικὴν τιμὴν 32,000,000, καὶ ἀκολούθως ἐπλήρωναν εἰς αὐτὰ 16,000 γρόσια ἐκ τοῦ ὀλικοῦ ἐτησίου φόρου τῆς νήσου, δηλαδὴ τῶν 150,000· ἐξ ὧν ἀφαιρουμένων τῶν δύο τούτων ποσοτήτων τοῦ φόρου, δηλαδὴ τῶν οἰκιῶν καὶ ὑποστατικῶν, μένουσιν 116,000 γρόσια, τὰ ὁποῖα ἐπληρόνοντο ἐπὶ τῆς χρηματικῆς περιουσίας· καὶ ἀκολούθως ἐὰν ζητήσωμεν δι' ὑπολογισμοῦ τὴν πλησιάζουσαν ὀλικὴν χρηματικὴν κατάστασιν τῶν πολιτῶν τῆς Χίου, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπιπτεν, ὡς προείπομεν, ὄλων σχεδὸν τὸ βῆρος τοῦ ἐτησίου φόρου, πολλαπλασιάζοντες τὴν ποσότητα τῶν 116,000 γροσίων διὰ τοῦ κεφαλαίου 1,000, εὐρίσκομεν ὅτι ἡ χρηματικὴ περιουσία των ἦτο περίπου

116,000,000 γροσίων Τουρκικῶν, ἦτοι περίπου 20,000,000, διστηλὸν ταλλήρων, κατὰ τὴν εἰς τὰ 1819 τρέχουσαν τιμὴν τῶν νομισμάτων, ποσότης ἣτις δὲν εὐρίσκεται ἐπισωρευμένη εἰς δεκαπέντε ἢ εἰκοσιν ὑποκείμενα, ἀλλ' ἦτο διαμοιρασμένη εἰς δύο χιλιάδας οἰκογενείας. Ἐνδειξις τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας τῶν Ἑθνῶν, ὡς δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ καὶ τὴν σήμερον εὐνομούμενην Γαλλίαν.

Ἐκαστον τῶν μὴ μαστιχοφόρων χωρίων ἐδικαιεῖτο ἐξ ἐνὸς Δημογέροντος, ἐκλεγομένου κατ' ἔτος ὑπὸ τῆς κοινότητος τοῦ ἰδίου χωρίου, καὶ ὅστις ἐδίκαζε τὰς μεταξὺ τῶν χωρικῶν μικρὰς διαφορὰς, ἀναφέρων τὰς μεγαλητέρας εἰς τὴν Δημογεροντίαν τῆς πολιτείας. ἂν δὲ τις τῶν χωρικῶν δὲν νύχαισθετο εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Δημογέροντος τοῦ χωρίου του, ἀνεκάλει τὴν ὑπόθεσίν του εἰς τὴν Δημογεροντίαν τῆς Πολιτείας, καὶ ἐκεῖ ἀνεκρίνετο, πάντοτε παρόντος καὶ τοῦ Δημογέροντος τοῦ χωρίου τῶν κρινομένων.

Τὰ δὲ μαστιχοφόρα χωρία ἐσημηκίζον, ὡς εἶπομεν, ἰδιαιτέραν διοίκησιν ἐξηρητημένην ἀμέσως παρὰ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐλῆς, ἣτις ἐστελλεν ἐκεῖ ἰδιαιτέρον Τοποτηρητὴν Τουρκον, ὀνομαζόμενον Ἐπαρχον τῆς μαστίχης, καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐξήρτηντο οἱ Δημογέροντες τῶν μαστιχοφόρων χωρίων. Ὁ ἐτήσιος φόρος ὄλων γενικῶς τῶν μαστιχοφόρων χωρίων ἦτο 25,000 ὀκάδες μαστίχη, (*) τὴν ὁποίαν ἔφερον οἱ χωρικοὶ εἰς

(*) Ὁ θάμνος οὗτος τῆς Μαστίχης (ἰδιαιτέρον προϊόν τῶν 24 τούτων χωρίων, τὰ ὁποῖα ἔκειντο πρὸς τὸ νότιον μέρος τῆς νήσου, καὶ ἰφύλαττον σχεδὸν ὅλας τὰς παλαιὰς ὀνομασίας των, ὡς π.χ. Ὀλυμπος, Πύργος, Ἀρμυλία, Καλαμοτή, Ἐλάτη κ. τ. λ.) αὐξάνει μὲν καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς νήσου, δὲν ἔχθει ὅμως τὴν ῥυτινώδη γνωστὴν εὐδὴ ὕλην τῆς μαστίχης, εἰμὴ ἐντὸς τῶν συνόρων τῶν ῥηθόντων χωρίων. Φαίνεται μάλιστα ὅτι πρὸ τοῦ Ὁμήρου ὁ θάμνος οὗτος εἶχε ὄνομα τὸ εἰς

τὴν πολιτείαν πρὸς τὸν Τουρκικὸν ἐπιστάτην παίζοντες διάφορα μουσικὰ ὄργανα· τὸ δὲ περιπλέον τῶν 25,000 ὀκάδων τοῦ προϊόντος τούτου, συνιστάμενον εἰς περίπου 30,000 ὀκάδας, οἱ κάτοικοι τῶν ματιγορῶρων χωρίων ἐχρεώσθουν νὰ τὸ πωλήσωσιν εἰς τὴν Τουρκικὴν Διοίκησιν πρὸς δύο ἡμισυ γρόσια τὴν ὀκά κατὰ τὰς παλαιὰς μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς Χίου καὶ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐλῆς συνθήκας· ἢ εἰς ἰδιώτην τινα πώλησις τῆς μαστίχης ἦτο σφοδρῶς ἀπηγορευμένη.

ΚΕΦ. Ζ΄.

Παραρτηματικοὶ συμπερασμοί.

Ἡ πείρα, ὁ μόνος ἀλάνθαστος ὁδηγὸς τῆς εὐδαιμονίας τοῦ ἀνθρώπου, ἀπέδειξε διὰ τῆς πολιτικῆς ἱστορίας ὄλων τῶν ἐθνῶν ὅτι δὲν ὑπάρχει πολιτικὸν σύστημα ἀπολύτως καλόν, καὶ δυνάμενον νὰ χορηγήσῃ τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν τινος λαοῦ διὰ μόνης τῆς ἰδανικῆς αὐτοῦ τελειότητος, περιοριζομένης ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ γενικωτάτων καὶ ἀφρημένων τιῶν κανόνων ἢ ἐναμβρυνομένης εἰς τὰ γλυκύφθογγα ποιητικὰ ὀνόματα Ἐλευθερία, Σύσταγμα, Δημοκρατία, Κοινοβούλιον. ἐξ ἐναντίας ἡ ἱστορία ὄλων τῶν παλαιῶν καὶ νεωτέρων ἐθνῶν μᾶς ἐπληροφόρησεν ἱκανῶς ὅτι κατ' ἐξοχὴν ὀρθὸν Πολιτικὸν Σύστημα εἶναι μόνον ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον ἕκαστος μὲν

ὄλων τῶν νῆσων, ὡς συμπεραίνει ὁ Ἀρχαιολόγος Ἰσιδωρος, ἀναφέρων ὅτι εἰς τὴν Συριακὴν Γλώσσαν ἡ μαστίχη ὀνομάζεται Χίος. Οἱ ὄμνοι οὗτοι εἶναι συνήθως μιᾶς ἡμισυ πύχνης, καὶ καταπῆ πολλὰς εἰς ὕψος τριῶν πήλων· κατὰ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα κατοῖζον τὸ στελεχὸς τῶν, καὶ τρέχει ἐπὶ τῆς γῆς ἢ ρυτινώθη· ὅλη τῆς μαστίχης, τὴν ὁποῖαν ἀφοῦ ἀφῆσται τινὰς ἡμέρας διὰ νὰ ξεραθῆ, συναΐζου χωρὶς ἄλλου τινὸς κρυσταλλοῦ. οἱ ὄμνοι οὗτοι δὲν ἀπικεῖσθαι κενὸν εἶδος· καλλιέργειας.

πολίτης πεπεισμένος ὅτι ἐκ τούτου ἐξήρτηται ἡ ἀληθῆς αὐτοῦ εὐδαιμονία, πείθεται εὐχαρίστως εἰς τὰ διατάγματά του, καὶ προσφέρει ἑαυτὸν ἐκούσιον ὑποστήριγμα τοῦ τοιούτου πολιτικοῦ συστήματος, οἱ δὲ ἐν τοῖς πράγμασι δὲν δύνανται νὰ παρασαλεύσωσι διὰ τῆς ἰσχύος τῆς ἑαυτῶν ἀξίας τὰς θεμελιώδεις αὐτοῦ ἀρχάς.

Διὰ νὰ δυνθῆ δὲ ὁποιαδήποτε Κυβέρνησις νὰ θεμελιώσῃ τοιοῦτον Πολιτικὸν σύστημα ὀφείλει,

Α'. Νὰ φροντίσῃ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸν λαόν της κατὰ τῆς ἐπιηρείας τῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν.

Β'. Νὰ διοργανίσῃ τοιαύτην ἐσωτερικὴν Κυβέρνησιν εἰς ἣν ὄχι νὰ ἔχωσι μέρος ὄλοι οἱ πολῖται, ἀλλ' εἰς ἣν νὰ εὐρίσκωσι τὴ ἑαυτῶν συμφέρον ὄλοι οἱ πολῖται.

Γ'. Νὰ καινίσῃ δι' ἀπλῶν, ἀλλὰ σφῶν καὶ δικαίων νόμων τὰς διαφόρους σχέσεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Δ'. Νὰ προφυλάξῃ τὸν λαὸν ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς διχονοίας.

Ε'. Νὰ φροντίσῃ τὴν ἀληθῆ ἠθικὴν μόρφωσιν τοῦ πνεύματος του, καὶ

Στ'. Νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ὑπαρξίν του ὡς πρὸς τὸν πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, καὶ κατὰ τῶν ἐπαπειλούντων τὴν ἀνθρωπότητα δεινῶν.

Αὗται εἶναι αἱ θάσεις τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ.

Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἐξ ὄλων τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων ἐκεῖνης τῆς ὁποίας δὲν ἠδυνήθη ποτὲ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς νὰ κατανοήσῃ ἐντελῶς τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν, τὸν προορισμὸν, καὶ τὴν εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον ὠφέλιμον ἐφαρμογὴν, εἶναι ἡ ἐλευθερία. Τὸ αἶσθημα τῆς ἐλευθερίας εἶναι ἀχώριστον ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον, εἶναι ἔνστικτον, εἶναι μέγα· ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο τὸ μεγαλεῖόν του, κατακαλλυνόμενον ἐτι μᾶλλον ὑπὸ τῶν μαγευτικῶν κοσμημάτων τῆς ἐνθουσιώδους φαντασίας τῶν ποιητῶν, καὶ παρχυρορρῶμενον ὑπὸ τῶν λαοπλάνων εορισμάτων τῶν

φιλοδοξῶν ἐγωϊστῶν, ἀλλοιοῦται, κιβδηλεύεται, καὶ κατανατᾷ ἀνύπαρκτον φάσμα, κατόπιν τοῦ ὁποίου τρέχουσι πολλάκις ἀθυμαίνοντες οἱ λαοί, καὶ ποτὲ μὲν ἐναγκαλιζονται ἀνωφελῶς, ὡς ἄλλοι ἰξιώνας, τὴν νεφελώδη ἄψυχον σκιάν του, ποτὲ δὲ ἐκτραχλίζονται, ὡς ἄλλοι Φαέθοντες, τολμήσαντες νὰ πετάξωσι πέριξ πυριφλεγῶς Ἡλίου μὲ πτερὰ κήρινα.

Ἡ ἀληθὴς λοιπὸν ἐλευθερία τοῦ λαοῦ εἶναι ἡ διατήρησις τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων ἐκάστου πολίτου· ἐπομένως ἀληθῶς ἐλεύθερον ἔθνος εἶναι ὃχι τὸ ἔχον συντάγματα, βουλὰς καὶ ἀντιπροσώπους, ὃχι τὸ περιπλανώμενον εἰς τὸν πολὺπλοκον λαβύρινθον ἀτελειώτων δικονομιῶν, ὃχι τὸ καταπιεζόμενον ὑπὸ τὸ δυσβάστακτον βᾶρος ὀργανισμῶν καὶ φόρων φερόντων συνταγματικὰ σεμνὰ ὀνόματα, ἀλλ' ἐκεῖνο ὅπου ὑπάρχει δικαιοσύνη, ὅπου ὁ πολίτης ἔχει ἐξασφαλισμένην τὴν ἀτομικὴν του ὑπάρξιν, τὴν ἰδιοκτησίαν του, τὰ προσωπικὰ του δικαιώματα, ὅπου ὁ ἰσχυρὸς δὲν δύναται νὰ καταπιέσῃ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τὸν ἀδύνατον, ὅπου ἡ Κυβέρνησις ἐνθαρρύνει τὴν Γεωργικὴν, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, καὶ ὅπου οἱ ὑπουργοὶ εἶναι ἀληθῶς ὑπεύθυνοι, ἀνταμοιβόμενοι μὲν διὰ τὴν καλὴν, τιμωρούμενοι δὲ διὰ τὴν κακὴν διεξαγωγὴν τῶν ἰσρῶν αὐτῶν χρεῶν.

Ἀλλ' ἡ εὐθύνη αὐτὴ τῶν Ἰπουργῶν, ἐξ' ὧν κρέμαται ἡ διεξαγωγὴ τῶν δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπομένως ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία του, μολοντί εἰς τὰ συνταγματικὰ κράτη ἀπαιτεῖται ὀριστικῶς δι' ἰδιαιτέρου ῥητοῦ ἄρθρου τοῦ χάρτου ἐκάστου αὐτῶν, κατήντησε μολοντοῦτο μεταξὺ αὐτῶν ἀπλῆ ἔκφρασις διπλωματικῆς ἐθιμοταξίας, χωρὶς ποτὲ νὰ φανῇ ἡ πραγματοποίησις τῆς εὐθύνης ταύτης εἰς κανὲν συνταγματικὸν ἔθνος, μ' ὅλας τὰς συνεχεῖς παρεκτροπὰς καὶ καταχρήσεις τῶν συνταγματικῶν ὑπουργῶν, βεβαιουμένας ἐκ τῆς ἀλλεπαλλήλου μεταλλαγῆς των· τὸ δὲ παράδοξον εἶναι ὅτι εἰς τὰς ἀπολύτους Μοναρχίας ἢ παλαιὰ καὶ νέα ἱστορία μᾶς δεικνύει πλῆθος Ἡγεμόνων, οἵτινες ἐτιμᾶ-

ρησαν τοὺς παρεκτραπέοντας τῶν χρεῶν τῶν ὑπουργῶν, χωρὶς τοιλάχιστον νὰ ἀναγκάζονται εἰς τοῦτο, ὡς αἱ βουλαι, ἀπὸ ῥητὸν ἄρθρον συνταγματικῶν χάρτου.

Ἀλλ' ἡ ἀπάτη καὶ ἡ πλάνη ὑπῆρξαν πάντοτε τὰ ἐλατήρια τῆς δυστυχίας τῶν λαῶν καὶ οἱ φιλοδοξοὶ στασιασταὶ μετεχειρίσθησαν ὄργανα τῶν ἰδιωφελῶν αὐτῶν σκοπῶν, τὴν εὐπιστίαν, καὶ τὴν ματαιοπροσύνην τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὑποσχόμενοι εἰς αὐτοὺς τὸ ἀνύπαρκτον φάσμα τῆς ἰσότητος, ἐξετραχλίσαν τὰ ἔθνη εἰς τὰ φοβερώτερα δεινὰ, καὶ ἐνομιμοποίησαν πολλάκις διὰ τῶν πομποδεστέρων φαντασμαγορικῶν συνταγμάτων τὴν ἀληθῆ δουλείαν τῶν λαῶν καὶ τὴν ἰδίαν αὐτῶν τυραννίαν.

Εἰς τὰ Συνταγματικώτατα κράτη τῆς Εὐρώπης ὅλοι οἱ πολῖται λέγονται ἴσοι ἐνώπιον τῶν νόμων, καὶ μολοντοῦτο ὁ ἰσότημος χειροτέχνης πεινῶν καὶ γυμνητεύων ἀπαιτεῖ τὸν μισθὸν τῆς ἐργασίας του ἀπὸ τὸν ἰσότημόν του Κόμητα ἐντροφῶντα μεγαλοπρεπῶς· ἀλλ' ἂν ἡ κακὴ διάθεσις τοῦ ἄρχοντος ἀρνηθῇ εἰς τὸν πτωχὸν ἰσότημόν του τὴν πληρωμὴν τῶν ἰδρώτων του, ὁ πεινῶν πτωχὸς μὴ δυνάμενος ν' ἀνθέξῃ εἰς τὰ θαυράτα ἐξοδα τῆς διαδικασίας, οὔτε εἰς τὰς νομικὰς προθεσμίας τῆς δικονομίας, ἢ καὶ ἀντιπαλαίων πολλάκις ματαιῶς κατὰ τοῦ ἰσχυροῦ ἀντιδίκου του, στερεῖται τῶν ἰδρώτων του, διαφυλάττων μόνον καὶ μόνον τὸ ξηρὸν ἀνωφελές καὶ κατὰ φαντασίαν δικαίωμα τοῦ ὅτι εἶναι ἰσότημος ἐνώπιον τῶν νόμων καὶ μετ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως του.

Ἐκ τούτων πάντων συμπερινομεν ὅτι ἐκεῖνο τὸ πολιτικὸν σύστημα εἶναι καταλληλότερον εἰς τινὰ λαὸν, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ πείρα ἀπέδειξεν ὅτι ὁ λαὸς ἐκεῖνος ἀπήλαυσε τὴν εὐδαιμονίαν του.

Καὶ τοιοῦτον ἦτο τὸ Πολιτικὸν Σύστημα τῆς νήσου Χίου.

Δύο τινὰ δὲ συνήρῃσαν κυρίως εἰς τὸ νὰ θεμελιώσωσι τὸ πολιτικὸν τοῦτο σύστημα πρῶτον ἡ Γενικὴ ὁμόνοια τῶν κατοίκων τῆς, οἵτινες πρέβλεπον ὅλα τὰ προσωπικὰ πάθη καὶ ἰδι-

ωφελείας των εις την διοίκωσιν των κοινών πραγμάτων, ἀποδεδχομένοι ευχαρίστως ἀντί τῆς ἰδίας των, τὴν γνώμην καὶ τοῦ πλέον θανασίμου ἐχθροῦ των, ὅταν ἐβλεπόν ὅτι αὐτὴ συμφέρει εἰς τὸ κοινὸν ὄφελος τῆς πατρίδος, καὶ περιφρονούντες τὰς προσωπικὰς ἐαυτῶν ὠφελείας ὑπὲρ τῶν κοινῶν συμφερόντων καὶ δεύτερον ἢ μεγάλην προσοχὴν των εἰς τὸ νὰ διατηρήσωσιν ἀμώμητον καὶ ἀπαραβίαστον τὴν ὑπερτάτην ἰσχύν, καὶ τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν νόμων καὶ ἐθίμων των.

Τοιοῦτον πολίτευμα προμηθευμένον μὲ τοιούτους σοφοὺς νόμους, καὶ ὑποστηριζόμενον μάλιστα ἐκ τῶν δύο βασιμωτέρων στύλων ἐκάστης πολιτικῆς κοινωρίας, τῆς γενικῆς δηλαδὴ ὁμονοίας τῶν πολιτῶν καὶ τῆς ὑπερτάτης ἰσχύος τῶν νόμων, δὲν ἠδύνατο ποτὲ νὰ μὴ χορηγήσῃ τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν εἰς ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς νήσου ταύτης.

ΚΕΦ. Η.

Ἐνεστῶσα κατάστασις τῆς νήσου Χίου - Μέσα δι' ὧν ἡ νῆσος αὕτη δύναται νὰ φθάσῃ εἰς μεγαλητέραν τῆς πρώτης εὐδαιμονίας της.

Ἄφου ἡ νῆσος Χίος ἐγένετο θύμα τῶν ὀδυνηρῶν ἀποτελεσμάτων, τὰ ὁποῖα συνεπιφέρει πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ ὁ φρικτὸς καταστρεπτικὸς δαίμων τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ οἱ κάτοικοί της διεσκορπίσθησαν, ἡ Χίος ὁμοιάζει μᾶλλον σωρὸν πετρῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐνεφώλευσαν ἀγριοί τινες γυμνῆται, ἢ τὴν λαμπρὰν ἐκάστην πόλιν κατοικουμένην ἀπὸ τοὺς πλουσίους καὶ πεπολιτισμένους μεγαλεμπόρους της.

Ἄλλὰ μόλις ἐπανῆλθεν ἡ ἡσυχία εἰς τὴν Τουρκικὴν Ἑπικράτειαν, καὶ ὁ Ναπολέων τῆς Ἀσίας ὁ μεγαλόνομος Σουλτὰν Μαχμούτης ἐσπευσεν ἀμέσως νὰ ἐπικυρωθῆσῃ τὴν νῆσον ταύτην, καὶ

θιερωῶν δι' ἰδιαιτέρων Αὐτοκρατορικῶν διαταγμάτων τὴν σύστασιν τοῦ παλαιῦ Πολιτεύματος τῆς Χίου μεθ' ὅλων τῶν προσόντων προνομίων, καὶ διατάτων ἐξαιρετικῶς τὴν εἰς τοὺς κυρίους αὐτῶν ἐπιστροφὴν ὅλων τῶν δημευθειῶν ἰδιοκτησιῶν, καὶ χορηγῶν μεγαλοπρεπεῖς συνδρομὰς καὶ βοήθειας ἐκ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ του ταμείου εἰς τὰ δημόσια καταστήματά της.

Ἡ Χίος λοιπὸν σήμερον διαφυλάττει τὸ παλαιὸν Πολίτευμά της, κατὰ τὸ ὅποιον καὶ κυβερνᾶται, λαβοῦσα περιπλέον καὶ τὴν σπάνιον ἐπιτυχίαν τοῦ νὰ ἔχῃ ἀντιπρόσωπον εἰς Κωνσταντινούπολιν ἄνδρα ἐξόχου ἀρετῆς καὶ ἀκραιφνοῦς πατριωτισμοῦ τὸν Κύριον Ἰωάννην Ψυχάρη, τοῦ ὁποίου ὁ ὑπὲρ τῶν κοινῶν συμφερόντων τῆς νήσου ἀκάματος ζῆλος, ὁ ἀφιλοκερδῆς ἀδέκαστος καὶ εὐπροσῆγορος χαρακτήρ, καὶ ἡ τῶν ἔσω καὶ ἔξω συμπολιτῶν του πρὸς αὐτὸν ἀγάπη καὶ σέβας, μαρτυροῦσιν, ὅτι ὁ ἄξιος οὗτος πολίτης τῆς πατρίδος του εἶναι εἰκὼν ζῶσα τῶν ἐναρέτων ἐκείνων Χίων, οἵτινες εἶχον ἀναβιβάσει τὴν πατρίδα των εἰς τὸν βαθμὸν τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ πρὸς τὸν πολιτισμὸν πρόοδος τῆς Τευρκικῆς Κυβερνήσεως, ἐπέφερεν οὐσιώδεις διοικητικὰς καὶ δικαστικὰς μεταβολὰς καὶ ὅλην τὴν ἐπικράτειαν, ἡ δὲ κατὰ τὴν Μεσόγειον ἀνάπτυξις τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας ἀπαιτεῖ καὶ ἄλλα βοηθητικὰ μέσα ἐκ μέρους τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὴν ἀναξιοπαθοῦσαν ταύτην νῆσον διὰ νὰ δυνηθῆ νὰ ὑψωθῆ εἰς βελτιωμένον ἀνώτερον τῆς πρώτης αὐτῆς ευκλείας, ἐκθέτομεν ἐνταῦθα ὅσα νομιζόμεν ἀναγκαῖα εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῆς περικλειοῦς τυχῆς νήσου ταύτης δὲ εἶναι,

α. Νὰ νομιμοποιηθῶσιν τὰ παλαιὰ ἐθίμα τῆς Νήσου Χίου ὅσα ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν καὶ ὅσα ἄλλα ἢ συνθήσια διεφύλαξε, καὶ νὰ λάβωσιν ἰσχύν καὶ κύρος γραπτοῦ νόμου δι' ὅλην τὴν νῆσον, ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἐναρέτου ἀντιπροσώπου της.

β. Ἐπειδὴ τὸ ἐμπόριον εἶναι ἡ κυρία πηγὴ τῆς πλουσιότητος τῶν ἐθνῶν, καὶ ὁ μόνος πόρος τῶν Χίων, τοῦτο δὲ ἔχει ἀνάγκην

μεγίστης περιβόλψεως εἰς τὰς σημερινὰς μάλιστα δυστυχεῖς περιστάσεις τῶν κατοίκων τῆς Χίου, νὰ κρουχθῆ ὁ λιμὴν τῆς Χίου ἐλευθερός (port franc) τοῦλάχιστον διὰ εἰκοσιπέντε ἔτη.

γ'. Νὰ δοθῆ ἄδεια ναυπηγείας εἰς τοὺς λιμένας τῆς Χίου μὲ τὴν ἐπιχορήγησιν τοῦ προνομίου τοῦ νὰ μὴν ὑποχρεωθῶσι ποτὲ οἱ κάτοικοι εἰς κατασκευὴν βασιλικῶν πλοίων μικρῶν ἢ μεγάλων.

δ'. Νὰ δοθῶσι προνόμια εἰς τοὺς πλοιάρχους Χίους ὑπηκόους τῆς Ὀθωμ. Αὐλῆς, ἐκείνους μάλιστα οἵτινες ταξειδεύουσιν ἐξω τοῦ Κράτους, καὶ τοιαῦτα προνόμια τὰ ὅποια νὰ ἴναι ἂν ὄχι ἀνοητέρα, τοῦλάχιστον ἴσα μὲ ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἀπολαμβάνουσι εἰς τὴν Τουρκίαν οἱ πλοῖαρχοὶ τῶν ξένων Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων.

ε'. Νὰ συσταθῆ τακτικὸν ἐμπορικὸν δικαστήριον, εἰς τὸ ὅποιον νὰ ὑπόκεινται ὅλαι αἱ ἐμπορικαὶ ὑποθέσεις τῶν κατοίκων τῆς νήσου, καὶ τὸ ὅποιον νὰ διαζῆ κατὰ τὴν εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην παραδεδεγμένον ἐμπορικὸν νόμον τοῦ Ναπολέοντος (τροπολογημένον κατὰ μέρος), τὸ δὲ δικαστήριον τοῦτο νὰ ἐκδίδῃ τακτικὰς καὶ αἰτιολογημένας ἀποφάσεις.

ς'. Νὰ καθαρισθῆ ὁ λιμὴν τῆς πόλεως δι' ἐξόδων τῆς Κυβερνήσεως, ἐπιχειρήσεις ἧτις πλὴν τῆς ἠθικῆς ὠφελείας, θέλει προμηθεύσει εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ὑλ. καὶ κέρδη, διὰ τὰ εἰς τὸν πυθμένα αὐτοῦ ἐναποταμιευμένα πρὸ καιροῦ πολύτιμα πράγματα.

Ἡ τοιαύτη ἀληθὴς διατήρησις τοῦ παλαιοῦ Πολιτεύματος τῆς Χίου μετὰ τῆς ἐπιχορηγήσεως τῶν προεκτεθειμένων προνομίων δύναται νὰ φέρῃ ἀσφαλῶς τὴν νήσον ταύτην εἰς τοιαύτην εὐδαιμονίαν, ὅποιαν ἀπολαμβάνουσι πολλὰ ὀλίγα μέρη τοῦ κόσμου.

Διόρθωσις τυπογραφικοῦ παροράματος.

Εἰς τὴν σελ. 46. ἀνάγνωθι τὸν β. Παράγραφον τοῦ Δ'. κερ. ὡς ἀκολουθεῖ.

• Ἡ πόλις κειμένη εἰς τὸ παραθαλάσσιον περιεῖχε 2380 οἰκοδομὰς οἰκιῶν καὶ ἐργαστηρίων, ἐξ ὧν 1800 οἰκίαι χριστιανικαὶ καὶ 580 οἰκίαι τοῦ Ἀνατολικοῦ δόγματος κ. τ. λ.